

ecvet

European Credit system for
Vocational Education & Training

System **ECVET**

PODSTAWOWE INFORMACJE
ORAZ WSKAZÓWKI
DOTYCZĄCE ORGANIZOWANIA
MOBILNOŚCI EDUKACYJNYCH

Zespół Ekspertów ECVET Polska
Warszawa 2014

Spis treści

Wstęp	1
1. Informacje wprowadzające	2
1.1. ECVET – instrument polityki na rzecz uczenia się przez całe życie i mobilności w Unii Europejskiej	2
1.2. Historia prac nad ECVET – powiązanie ECVET i KRK	3
2. Założenia systemu ECVET	6
2.1. Podstawowe terminy systemu ECVET	7
2.2. ECVET dla uczenia się przez całe życie	10
2.3. ECVET dla mobilności geograficznej	11
3. Realizowanie mobilności edukacyjnej z ECVET	12
3.1. Akumulowanie i przenoszenie osiągnięć w polskim systemie kształcenia i szkolenia zawodowego	14
3.1.1. <i>Reforma kształcenia zawodowego w kontekście ECVET</i>	14
3.1.2. <i>Opis rozwiązań w zakresie akumulowania i przenoszenia osiągnięć w polskim systemie kształcenia i szkolenia zawodowego</i>	18
3.2. Mobilność edukacyjna z ECVET – 11 kroków	27
3.2.1. <i>Przed rozpoczęciem mobilności</i>	27
3.2.2. <i>Podczas mobilności</i>	37
3.2.3. <i>Po zakończeniu mobilności</i>	38
Przydatne źródła informacji	40

Europejski system akumulowania i przenoszenia osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET – European Credit System for Vocational Education and Training) jest inicjatywą Unii Europejskiej, która ma umożliwić obywatelom państw europejskich łatwiejsze zdobywanie kwalifikacji zawodowych (świadectw, dyplomów), a przez to wspierać mobilność zawodową oraz uczenie się przez całe życie.

ECVET znajduje szczególnie ważne zastosowanie przy projektach mobilności edukacyjnych. Rozwiązania tego systemu mają wspomóc planowanie i organizowanie mobilności edukacyjnej przez instytucje partnerskie, a także mają wesprzeć osoby uczące się w wykorzystaniu uzyskanych za granicą efektów uczenia się dla dalszej edukacji lub rozwoju zawodowego.

Niniejsze opracowanie jest skierowane przede wszystkim do osób planujących lub realizujących projekty mobilności edukacyjnej z ECVET: koordynatorów projektów międzynarodowych w instytucjach kształcących i specjalistów od kształcenia zawodowego – trenerów, instruktorów, nauczycieli oraz metodyków, a także innych osób, które będą zaangażowane w realizację projektu i współpracę z partnerami zagranicznymi. W materiale znajdą Państwo informacje potrzebne do tego, aby rozpocząć korzystanie z systemu ECVET i, mamy nadzieję, przydatne wskazówki do pomyślnego przeprowadzenia projektów.

Publikacja składa się z trzech części. W rozdziale pierwszym przedstawiliśmy podstawowe informacje o systemie ECVET, wskazujące, czym jest i dlaczego powstał. Rozdział drugi opisuje najważniejsze założenia tego systemu, wyjaśnia terminy związane z ECVET oraz wskazuje cele systemu. Trzeci rozdział został poświęcony organizowaniu mobilności edukacyjnych z ECVET. Aby lepiej wyjaśnić zasady ECVET oraz pokazać zakres możliwych zastosowań w polskim systemie oświaty, w pierwszej części tego rozdziału przedstawiliśmy reformę kształcenia zawodowego z 2012 r. w kontekście założeń systemu ECVET. Druga część tego rozdziału, przygotowana na podstawie przewodnika dla użytkowników ECVET¹, zawiera opis realizacji mobilności z ECVET krok po kroku. Opis ten wzbogaciliśmy komentarzami i wskazówkami.

¹ Zastosowanie systemu ECVET do celów mobilności geograficznej. Części II Przewodnika dla użytkowników ECVET, Dyrekcja Generalna ds. Edukacji i Kultury, Unia Europejska 2011.

INFORMACJE WPROWADZAJĄCE

1.1. ECVET – instrument polityki na rzecz uczenia się przez całe życie i mobilności w Unii Europejskiej

ECVET to drugi po ECTS rozwijany w Europie system akumulowania i przenoszenia osiągnięć. Prace nad ECVET są wpisane w szerszy kontekst prac nad systemami kwalifikacji w krajach członkowskich UE, wspieraniem mobilności edukacyjnej i zawodowej oraz realizowaniem polityki na rzecz uczenia się przez całe życie.

Polityka na rzecz uczenia się przez całe życie i mobilności zawodowej obywateli stanowi jeden z najważniejszych obszarów w strategii rozwoju Unii Europejskiej. Położenie silnego akcentu przez kraje członkowskie na te obszary wynika ze zmian na europejskim rynku pracy i rosnącego problemu bezrobocia. Szybki rozwój technologiczny oraz konkurencja ze strony państw rozwijających się wymaga coraz wyższych kompetencji pracowników, a także ciągłej dbałości o aktualność tych kompetencji. Jednym z najważniejszych wyzwań społeczno-ekonomicznych, z jakim w najbliższych dekadach będzie musiała się zmierzyć cała Europa, jest proces starzenia się ludności. Osoby starsze będą już w niedalekiej przyszłości stanowiły istotnie większą część siły roboczej niż ma to miejsce dziś. Spowoduje to nasilenie problemów związanych z adaptacją do potrzeb rynku pracy dużej liczby osób dorosłych, których kompetencje uzyskane w trakcie edukacji szkolnej uległy dezaktualizacji. Upowszechnienie i wzrost znaczenia uczenia się przez całe życie jest więc nagłą potrzebą.

W tym celu na forum Unii Europejskiej wypracowano szereg instrumentów mających wspierać realizację polityki na rzecz

mobilności i uczenia się przez całe życie, do których oprócz systemu ECVET należą:

- » Europejski system transferu i akumulacji osiągnięć (ECTS) stosowany w obszarze szkolnictwa wyższego;
- » portfolio dokumentów Europass, w których zapisuje się kwalifikacje uczących się oraz uzyskane efekty uczenia się;
- » Europejska Rama Kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (ERK), do której odnoszone są krajowe ramy kwalifikacji tworzone przez poszczególne kraje członkowskie;
- » Europejskie ramy odniesienia na rzecz zapewnienia jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym (EQAVET);
- » Zalecenie w sprawie walidacji efektów uczenia się uzyskanych w drodze edukacji pozaformalnej i nieformalnego uczenia się.

1.2. Historia prac nad ECVET – powiązanie ECVET i ERK²

Prace nad ECVET rozpoczęły się w 2002 r. i są rezultatem działań podejmowanych w ramach procesu kopenhaskiego nakierowanych na wzmocnienie współpracy krajów członkowskich w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego.

Deklaracja Kopenhaska podpisana w 2002 r. to pierwszy dokument UE, w którym podkreśla się potrzebę rozwijania na poziomie europejskim systemu akumulowania i przenoszenia osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym oraz ram kwalifikacji (ram odniesienia).

W roku 2002 została powołana grupa robocza ds. ECVET (*technical working group on ECVET*). Rok później opublikowała swój pierwszy raport, dotyczący założeń systemu akumulowania i przenoszenia osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym, jak również ram kwalifikacji i wzajemnych relacji pomiędzy tymi instrumentami. Jednym z najważniejszych wniosków było stwierdzenie, że przenoszenie osiągnięć pomiędzy kwalifikacjami nadawanymi w różnych systemach kwalifikacji jest utrudnione przez brak wiedzy i porozumienia (pomiędzy instytucjami partnerskimi) co do złożoności i zakresu efektów uczenia się zapisanych w wymaganiach dla tych kwalifikacji. Dlatego grupa robocza ds. ECVET rekomendowała krajom UE prace nad Europejską Ramą Kwalifikacji oraz szerszym stosowaniem efektów uczenia się jako podstawowej kategorii przy tworzeniu kwalifikacji oraz programów edukacyjnych. W 2004 r. została powołana grupa robocza ds. ERK. Można więc powiedzieć, że

prace nad Europejską Ramą Kwalifikacji miały swój początek w pracach nad systemem ECVET.

Pierwsza wersja specyfikacji technicznych ECVET została przedstawiona przez grupę roboczą ds. ECVET w czerwcu 2005 r. Miesiąc później Komisja Europejska opublikowała dokument poświęcony ERK, który zawierał bezpośrednie odwołanie do systemu ECVET i wskazywał, że ECVET i ERK stanowią dwa istotne elementy szerszego katalogu instrumentów nakierowanych na promowanie uczenia się przez całe życie w Europie.

Ponieważ Komisja Europejska nadała w tamtym okresie priorytet pracom nad ERK, konsultacje dotyczące ECVET zostały wstrzymane na ponad rok (do zakończenia konsultacji nad ERK) i rozpoczęły się dopiero w listopadzie roku 2006. Konsultacje zakończono w marcu 2007 r. W 2009 r. *Zalecenie dotyczące systemu ECVET* zostało przyjęte decyzją Parlamentu Europejskiego i Rady.

² Na podstawie Dębowski, H., Stęchły, W., Ziewiec, G. (2010) *ECVET jako instrument polityki na rzecz uczenia się przez całe życie*, Refernet Polska, 2012.; A. Deij, *The European Credit System for Vocational Education and Training*, VET Innovator or Lifelong Learning Taximeter. W: P.H. Bridges, M. Finn *Making Sense of Credit and Qualification Frameworks in the UK*. University of Derby.

INFORMACJE WPROWADZAJĄCE

Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ECVET

Stosowanie systemu ECVET rekomendowane jest krajom członkowskim w *Zaleceniu Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 czerwca 2009 roku w sprawie ustanowienia europejskiego systemu transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET)*.

Zalecenie określa cele, najważniejsze założenia oraz ramy funkcjonowania systemu ECVET (specyfikacje techniczne). Mogą być one wykorzystane zarówno przez instytucje kształcące/szkolące do realizacji międzynarodowych projektów mobilności edukacyjnych, jak i przez władze państwowe do tworzenia rozwiązań systemowych dotyczących akumulowania, przenoszenia i uznawania osiągnięć w skali krajowego systemu kwalifikacji.

Wdrożenie ECVET jest dobrowolne, w gestii każdego kraju i instytucji odpowiedzialnych leży określenie zasad i zakresu funkcjonowania tego systemu. Do chwili obecnej system ECVET nie został w pełni wdrożony w żadnym z krajów europejskich. Prowadzone są natomiast projekty pilotażowe mające na celu zebranie doświadczeń i dobrych praktyk, które mają ułatwić jego stosowanie.

Co oznacza skrót ECVET?

ECVET to skrót od *European Credit System for Vocational Education and Training*.

Credit System oznacza system akumulowania (gromadzenia) i przenoszenia (transferu) osiągnięć. Rozwiązania opisane w *Zaleceniu dot. ECVET* mają ułatwiać zarówno akumulowanie, jak i przenoszenie osiągnięć. Dlatego rozwinięcie ECVET mogłoby brzmieć: Europejski system akumulowania i przenoszenia osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym. Należy jednak dodać, że polskie oficjalne tłumaczenie to: „Europejski system transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym”.

Kto prowadzi prace nad ECVET w Polsce?

W celu wspierania władz krajowych we wdrażaniu systemu ECVET powołano Krajowy Zespół Ekspertów ECVET, funkcjonujący przy Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji. Prace członków zespołu polegają również na promowaniu idei ECVET przez wydawanie materiałów informacyjnych, organizowanie warsztatów i seminariów dla różnych grup odbiorców.

Ważną rolę w rozwijaniu koncepcji ECVET w Polsce odgrywają instytucje kształcące i szkolące, które uczestniczą w międzynarodowych projektach finansowanych ze środków europejskich (dotychczas przede wszystkim w ramach programu „Uczenie się przez całe życie”, obecnie Erasmus+).

Ponadto, w ramach projektu systemowego realizowanego pod nadzorem MEN Instytut Badań Edukacyjnych prowadzi prace eksperckie nad koncepcją systemu akumulowania i przenoszenia osiągnięć obejmującą edukację ogólną, zawodową i wyższą³.

Wsparcie projektów ECVET przez Narodową Agencję

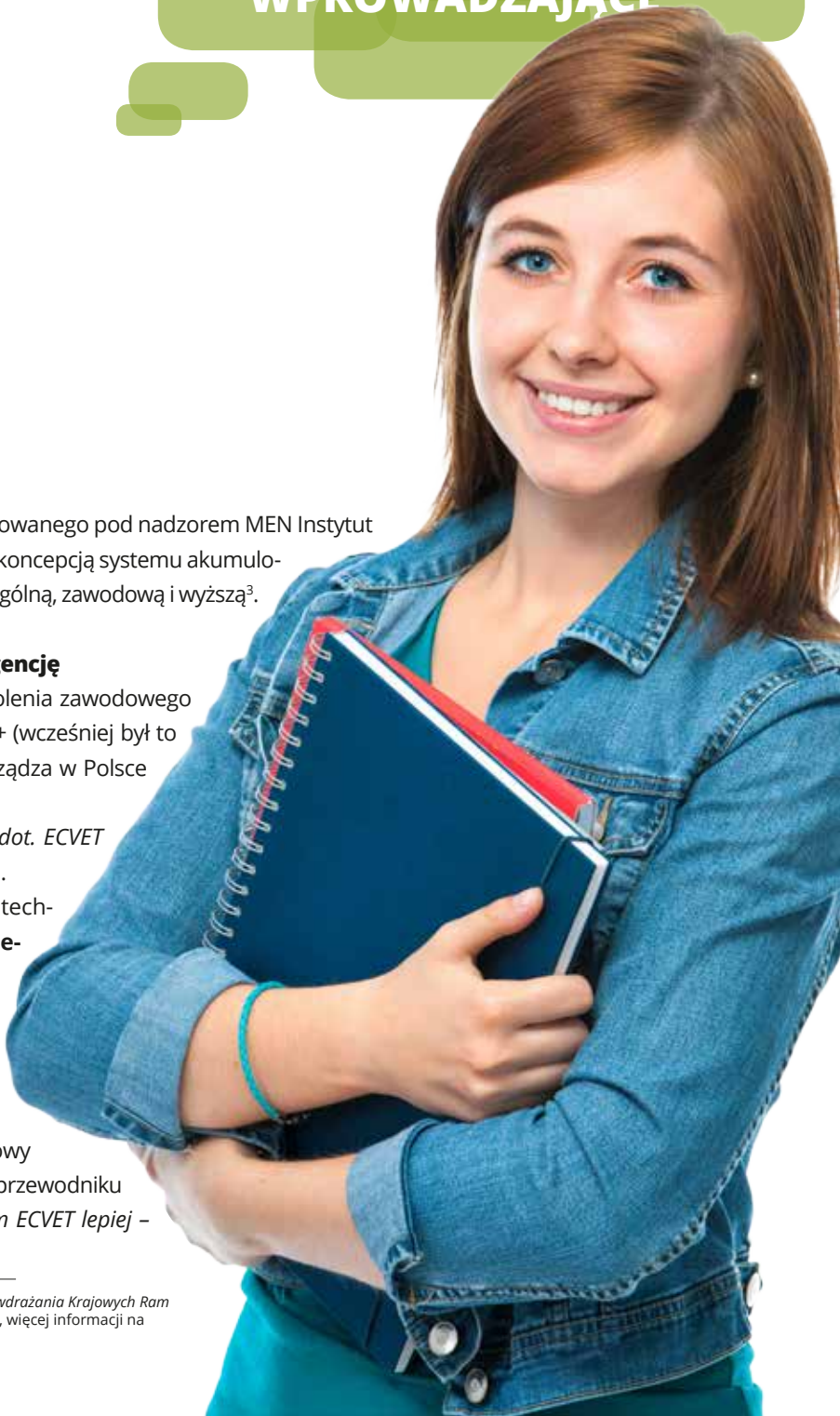
Mobilność edukacyjna w obszarze kształcenia i szkolenia zawodowego może być wspierana w ramach programu Erasmus+ (wcześniej był to program „Uczenie się przez całe życie”), którym zarządza w Polsce Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji (FRSE).

Założenia systemu zostały określone w *Zaleceniu dot. ECVET* w części dotyczącej zasad i specyfikacji technicznych.

Zastosowanie elementów ECVET (specyfikacji technicznych) ma ułatwiać **akumulowanie, przenoszenie i uznawanie** osiągnięć. W ten sposób system ma sprzyjać łatwiejszemu zdobywaniu kwalifikacji i w **efekcie mobilności zawodowej oraz uczeniu się przez całe życie**.

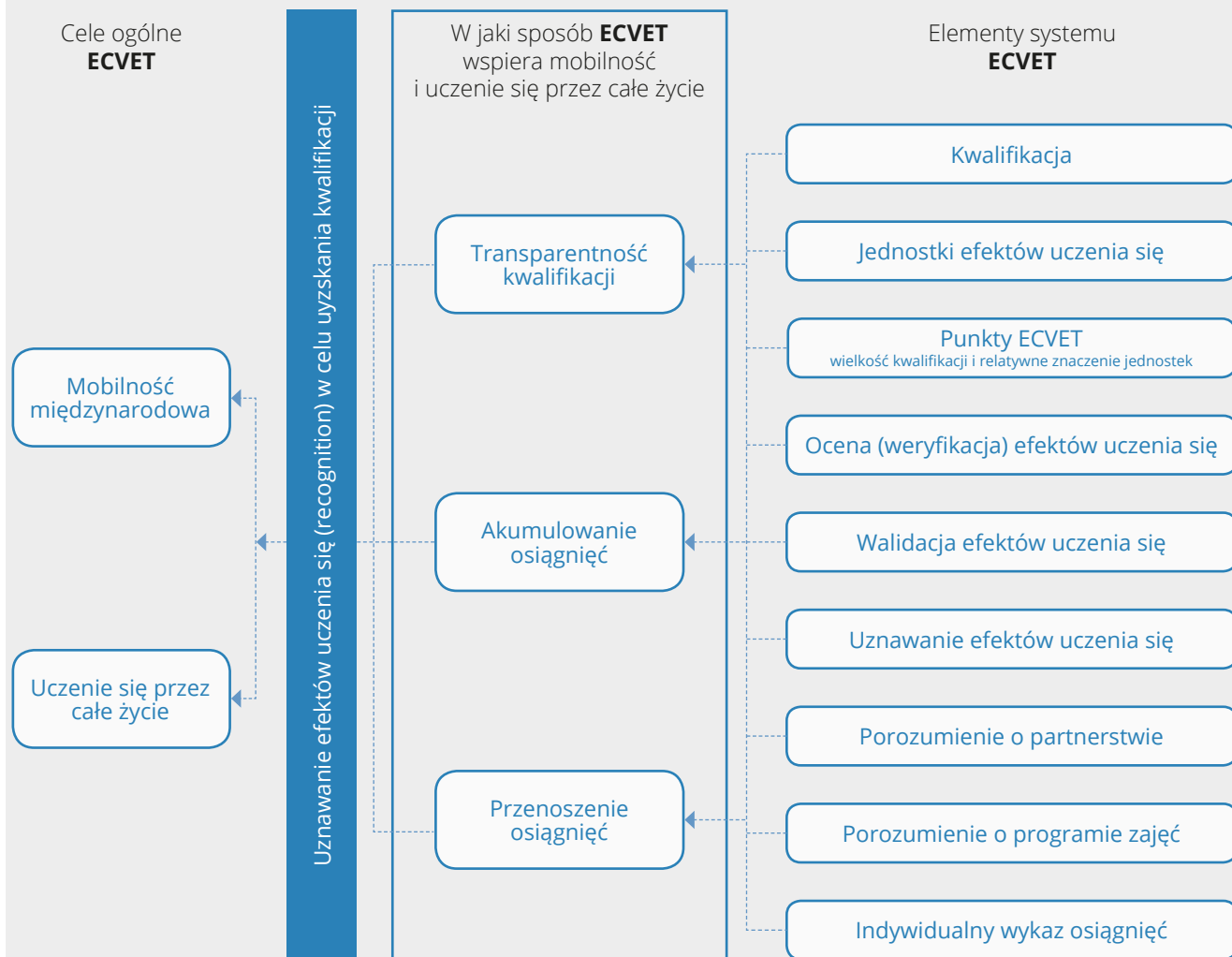
Elementy systemu ECVET i jego cele zostały przedstawione w formie schematu na rysunku 1. Szczegółowy opis specyfikacji technicznych ECVET umieszczono w przewodniku dla użytkowników systemu ECVET pt. *Poznaj system ECVET lepiej – pytania i odpowiedzi*.

³ Tytuł projektu to: *Opracowanie założeń merytorycznych i instytucjonalnych wdrażania Krajowych Ram Kwalifikacji oraz Krajowego Rejestru Kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie*, więcej informacji na <http://www.kwalifikacje.edu.pl>.

ZAŁOŻENIA SYSTEMU ECVET

Rysunek 1. Elementy i cele systemu ECVET (specyfikacje techniczne)

2.1. Podstawowe terminy systemu ECVET

Osiągnięcie (*credit*)

Osiągnięcie to wyodrębniony zestaw efektów uczenia się, których uzyskanie zostało zweryfikowane (np. w trakcie egzaminu). Osiągnięcia mogą być akumulowane i przenoszone w celu uzyskania kwalifikacji.

Efekty uczenia się (*learning outcomes*)

Efekty uczenia się określają to, co uczący się wie, rozumie i potrafi wykonać po ukończeniu procesu uczenia się.

W systemie ECVET efekty uczenia się przyjmuje się jako podstawowy punkt odniesienia przy tworzeniu programów kształcenia i szkoleń oraz kwalifikacji (świadectw i dyplomów). Tak jak w Europejskiej Ramie Kwalifikacji efekty uczenia się są ujęte w kategoriach wiedzy, umiejętności, kompetencji (personalnych i społecznych).

Kwalifikacja (*qualification*)

Kwalifikacja to określony zestaw efektów uczenia się – zgodnych z ustalonymi standardami – których osiągnięcie zostało formalnie potwierdzone przez upoważnioną instytucję.

W polskim systemie oświaty przez kwalifikację w zawodzie należy rozumieć wyodrębniony w danym zawodzie zestaw efektów uczenia się, których osiągnięcie jest potwierdzone świadectwem wydanym przez okręgową komisję egzaminacyjną, po zdaniu egzaminu potwierdzającego kwalifikację w zawodzie w zakresie jednej kwalifikacji (dalej: egzamin zawodowy).

Ważne! W języku polskim terminy „kwalifikacje” i „kompetencje” są traktowane jako wyrazy bliskoznaczne. W odniesieniu do systemu ECVET terminów tych nie można używać zamiennie.

Jednostki (zestawy) efektów uczenia się

(*units of learning outcomes*)

Jednostki efektów uczenia się to mniejsze części kwalifikacji – spójne zestawy efektów uczenia się, które mogą podlegać ocenie i walidacji.

Tworzenie jednostek może przebiegać według różnych kryteriów: może wynikać z tego, że odnoszą się do wykonania określonego zadania zawodowego (np. farbowanie włosów, pieczenie chleba, sporządzanie sprawozdań finansowych), są związane z tym samym produktem czy techniką produkcji lub są częścią określonej specjalizacji (np. rachunkowość, prawo pracy).

Jednostka może być przypisana do jednej konkretnej kwalifikacji lub może stanowić wspólny element różnych kwalifikacji. System ECVET przewiduje możliwość wykorzystania jednostek już zapisanych w kwalifikacjach, ale także ich utworzenie na potrzeby mobilności edukacyjnej.

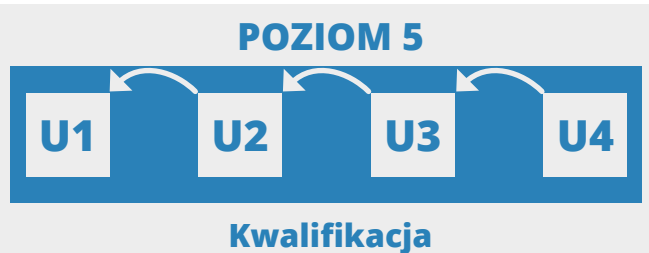
Ocenianie/Weryfikacja (*assessment*)

Termin *assessment* przetłumaczony został w Zaleceniu dot. ECVET jako ocenianie. Może to wprowadzać błąd, gdyż w polskiej praktyce edukacyjnej z procesem oceniania najczęściej kojarzy się wystawianie ocen (*grading*).

Ocenianie w systemie ECVET oznacza metody i procesy prowadzące do ustalenia, czy uczący się faktycznie przyswoił określoną wiedzę, opanował określone umiejętności i zdobył określone kompetencje. *Assessment* to inaczej weryfikowanie (sprawdzanie), czy efekty uczenia się rzeczywiście zostały osiągnięte przez uczącego się.

Ramka 1. Akumulowanie osiągnięć

Uczący się uzyskuje kolejno jednostki efektów uczenia się. Gdy zgromadzi (zakumuluje) wszystkie wymagane dla danej kwalifikacji jednostki efektów uczenia się, może uzyskać tę kwalifikację. W tym przypadku, aby uzyskać kwalifikację, należy zgromadzić (zakumulować) 4 jednostki efektów uczenia się na 5. poziomie Krajowej Ramy Kwalifikacji.

Na podstawie: *Using ECVET to Support Lifelong Learning*.

Walidacja (validation)

Walidacja efektów uczenia się w kontekście systemu ECVET oznacza proces potwierdzania, że określone, poddane weryfikacji (*assessment*) efekty uczenia się uzyskane przez uczącego się odpowiadają konkretnym efektom wymaganym w ramach jednostki lub kwalifikacji.

Termin walidacja pojawia się często w kontekście walidacji efektów poza – i nieformalnego uczenia się, czyli uznawania efektów uzyskanych np. w miejscu pracy albo w wyniku samokształcenia. W przypadku mobilności edukacyjnych walidacja odnosi się jednak zazwyczaj do ustalenia zgodności uzyskanych osiągnięć w instytucji goszczącej z wymaganiami instytucji macierzystej oraz do decyzji o ich uznaniu (lub nie).

Akumulowanie osiągnięć (credit accumulation)

Akumulowanie osiągnięć to inaczej gromadzenie sprawdzonych efektów uczenia się, stanowiących składniki wymagań dla danej kwalifikacji. Poniższa ramka przedstawia proces akumulowania osiągnięć.

Przenoszenie osiągnięć (credit transfer)

System ECVET zakłada, że uzyskane (i potwierdzone) jednostki efektów uczenia się mogą być przenoszone w celu uzyskania kwalifikacji. Proces przenoszenia osiągnięć polega na tym, że efekty uczenia się potwierdzone wcześniej przez inne podmioty mogą być uznane przez podmiot nadający kwalifikację za składniki wymagań dla danej kwalifikacji. Oznacza to, że instytucja wydająca dane świadectwo honoruje takie osiągnięcia, które zostały już wcześniej poddane procesowi weryfikacji (oceny) przez inny podmiot. W ten sposób system ECVET pozwala unikać

powtarzania części programów kształcenia i eliminuje potrzebę wielokrotnego potwierdzania raz osiągniętych efektów uczenia się. Poniższa ramka przedstawia proces przenoszenia osiągnięć.

Punkty ECVET

Punkty ECVET **mogą** dostarczać dodatkowych informacji o kwalifikacji i jednostkach efektów uczenia się. Umożliwiają ocenę znaczenia danej jednostki dla kwalifikacji oraz mogą wskazywać nakład pracy potrzebny do uzyskania kwalifikacji.

Warto zaznaczyć, że stosowanie punktów ECVET nie jest konieczne, by przenosić i akumulować osiągnięcia. W większości systemów kwalifikacji w Europie, w tym w Polsce, nie przewiduje się możliwości stosowania punktów na poziomie ponadgimnazjalnego szkolnictwa zawodowego. Jednak punkty ECVET mogą być wykorzystywane w projektach międzynarodowych, w zależności od decyzji partnerów danego projektu.

Ważne! W systemie ECVET przenosi się osiągnięcia (efekty uczenia się), a nie punkty.

Ramka 2. Przenoszenie osiągnięć

Rysunek przedstawia dwie kwalifikacje zawodowe, których posiadacze mogą wykonywać różne zawody. Kwalifikacje mogą (ale nie muszą) być nadawane przez różne instytucje.

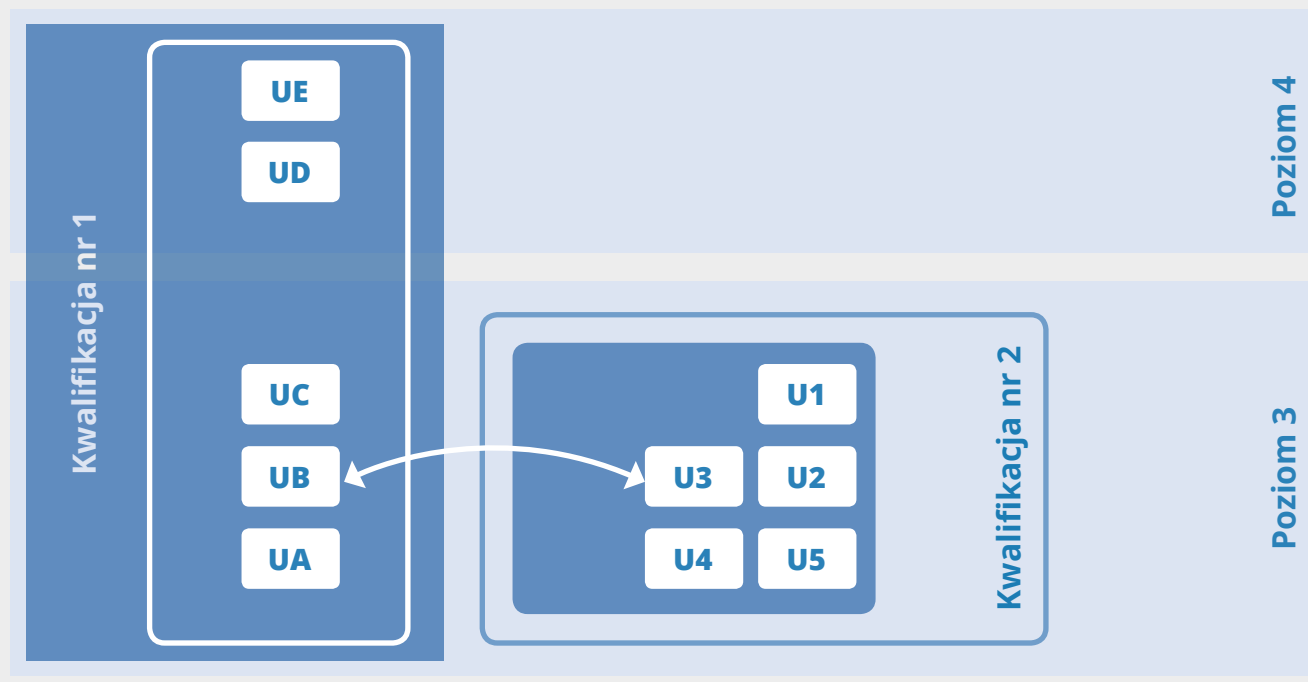
W kwalifikacji nr 1 wyodrębniono pięć jednostek efektów uczenia się (dwie jednostki na 4. poziomie Krajowych Ram Kwalifikacji oraz trzy jednostki na 3. poziomie Krajowych Ram Kwalifikacji).

W kwalifikacji nr 2 wyodrębniono również pięć jednostek efektów uczenia się (wszystkie jednostki efektów uczenia się

są przypisane do poziomu 3. Krajowych Ram Kwalifikacji).

W wyniku porównania efektów uczenia się pomiędzy kwalifikacjami stwierdzono, że jednostki efektów uczenia się UB oraz U3 odpowiadają sobie (*learning outcomes are equivalent*).

Osoba, która uzyskała kwalifikację nr 1 i która chce następnie uzyskać kwalifikację nr 2, może przenieść osiągnięcia zapisane w jednostce UB. Dzięki temu nie będzie musiała powtarzać programu kształcenia z zakresu wymagań dla jednostki U3 lub zdawać egzaminu z zakresu tej jednostki.

2.2. ECVET dla uczenia się przez całe życie

Zależnie od okoliczności związanych m.in. z przebiegiem kariery zawodowej, posiadanym wykształceniem i sytuacją materialną, osoby uczące się mają zróżnicowane potrzeby i możliwości w zakresie uczenia się oraz zdobywania kwalifikacji. Systemy akumulowania i przenoszenia osiągnięć są wdrażane, aby zwiększać elastyczność ścieżek dochodzenia do kwalifikacji oraz aby umożliwić pełniejsze wykorzystanie wcześniej uzyskanych efektów uczenia. Jest to szczególnie ważne w kontekście kwalifikacji zawodowych – wiele z efektów uczenia się zapisanych w ich wymaganiach można uzyskać w toku pracy lub nieformalnego uczenia się. Wymaganie od osób uczących się, by podejmowały ponownie naukę z zakresu już uzyskanych kompetencji jest nie tylko stratą czasu i zasobów, lecz także osłabia motywację do dalszego uczenia się.

Istnieje wiele różnych sytuacji, w których system akumulowania i przenoszenia osiągnięć może sprzyjać zdobywaniu kwalifikacji, a przez to uczeniu się przez całe życie:

- » osoby dorosłe, które chcą uzyskać nowe kwalifikacje, często nie mają możliwości uczestniczenia w programach kształcenia lub szkolenia realizowanych w pełnym wymiarze godzin, ze względu na obowiązki zawodowe, rodzinne lub inne. Dużym ułatwieniem jest wtedy możliwość uzyskiwania kwalifikacji etapami, poprzez akumulowanie pojedynczych jednostek efektów uczenia się (patrz Ramka 1);
- » osoby, które wyjechały za granicę dla odbycia praktyk zawodowych (albo w innym celu) i uzyskały tam efekty uczenia się, mają możliwość ich przeniesienia do rodzimego systemu

kwalifikacji. W ten sposób mogą skrócić cykl kształcenia i jednocześnie udokumentować zdobycie kompetencji za granicą (uzyskując na przykład dokument Europass Mobilność);

- » ktoś może chcieć (lub może potrzebować) uzyskać inną kwalifikację, której zakres wymagań częściowo pokrywa się z już posiadaną kwalifikacją. Jednostki efektów uczenia się wyszczególnione w ramach posiadanej kwalifikacji mogą być przeniesione do nowej kwalifikacji, co pozwoli na skrócenie czasu formalnego kształcenia prowadzącego do uzyskania nowej kwalifikacji (patrz: Ramka 2);
- » osoby wykonujące dany zawód bez świadectw, dyplomów lub innych dokumentów potwierdzających nabyte kompetencje mogą chcieć uzyskać takie kwalifikacje, np. dla celów awansu zawodowego lub zmiany miejsca pracy. W ramach uczenia się nieformalnego osoby takie mogły już nabyć potrzebną wiedzę, umiejętności i kompetencje dla wielu wymaganych jednostek efektów uczenia się. W takim przypadku system ECVET stwarza ramy dla potwierdzenia i walidacji tych efektów. Dzięki temu osoba pracująca może skrócić czas formalnego kształcenia, a w niektórych przypadkach nawet uzyskać całą kwalifikację bez potrzeby uczęszczania na zajęcia.

Więcej na temat roli systemu ECVET dla wspierania uczenia się przez całe życie zostało przedstawione w materiale Komisji Europejskiej pt. *Using ECVET to Support Lifelong Learning*⁴.

⁴ http://www.ecvet-projects.eu/Documents/ECVET_Lifelong_Learning_LLL_Final_Web_ISBN.pdf. Polskie tłumaczenie tego materiału znajduje się na stronie Zespołu Ekspertów ECVET: <http://eksperciecvet.org.pl>

2.3. ECVET dla mobilności geograficznej

Mobilność geograficzna pracowników to ważny dla Unii Europejskiej obszar polityki. W sytuacji rosnącego niedopasowania podaży i popytu na kompetencje oraz rosnącego bezrobocia w Europie wzrost mobilności pracowników może się przyczynić do lepszego wykorzystania istniejących zasobów kapitału ludzkiego, a tym samym wpłynąć na wzrost zatrudnienia i w dłuższym okresie wzrost gospodarczy państw europejskich.

Jednym z instrumentów polityki na rzecz mobilności geograficznej jest wspieranie mobilności edukacyjnej – osoby, które uczestniczyły w mobilności edukacyjnej mają większe kompetencje i mogą aktywniej poszukiwać zatrudnienia poza krajowym rynkiem pracy. Ponadto, wyniki badań pokazują, że zagraniczna mobilność edukacyjna ma bardzo duży wpływ na rozwój osobisty uczestników, a zdobywane w ten sposób kompetencje pomagają sprostać wyzwaniom gospodarki opartej na wiedzy.

Elementami systemu ECVET, które mają wspomagać mobilność edukacyjną, są w szczególności: wytyczne w zakresie stosowania efektów uczenia się i jednostek efektów uczenia się, tworzenia porozumień o partnerstwie, porozumień o programie zajęć oraz indywidualny wykaz osiągnięć (por. Rysunek 1).

Leżące u podstaw ECVET podejście oparte na efektach uczenia się zapewnia lepsze zrozumienie i porównywalność osiągnięć zdobywanych przez uczących się w różnych krajach. Wobec dużego zróżnicowania poszczególnych podsystemów kształcenia i szkolenia zawodowego wewnątrz i między krajami porównywanie efektów uczenia się w tym obszarze okazuje się o wiele efektywniejsze niż porównywanie poszczególnych programów kształcenia.

Efekty uczenia się, jakie uczący się powinni osiągnąć za granicą, powinny być uzgodnione przez instytucje partnerskie i jasno określone w porozumieniu o programie zajęć. W rezultacie każda ze stron, zarówno instytucja macierzysta, instytucja goszcząca, jak i uczący się jednakowo powinni rozumieć cele mobilności. Efekty uczenia się, które uczący się osiągnęli za granicą, powinny być udokumentowane w indywidualnym wykazie osiągnięć.

Porozumienie o programie zajęć może być zawarte w ramach szerszego porozumienia o partnerstwie. W ramach tego porozumienia instytucje partnerskie ustalają ogólne warunki współpracy, w tym w szczególności warunki, na podstawie których osiągnięcia uczących się zdobyte za granicą zostaną poddane walidacji.

Więcej na temat roli systemu ECVET dla wspierania mobilności edukacyjnej zostało przedstawione w materiale Komisji Europejskiej pt. *Using ECVET for Geographical Mobility*⁵.

⁵ www.ecvet-projects.eu/Documents/ECVET_Mobility_Web.pdf Polskie tłumaczenie tego materiału znajduje się na stronie Zespołu Ekspertów ECVET: <http://ekspercietvet.org.pl>.

REALIZOWANIE MOBILNOŚCI EDUKACYJNEJ Z ECVET

Realizacja mobilności edukacyjnej z ECVET od strony organizacyjnej nie odbiega znacznie od realizacji innych projektów z udziałem partnerów zagranicznych, np. zagranicznych praktyk, staży, wymiany uczniów. Dla instytucji, które wcześniej organizowały tego rodzaju projekty, zastosowanie wytycznych ECVET w większości przypadków będzie oznaczało tylko nieznaczne rozszerzenie zakresu prac, które dotychczas były wykonywane.

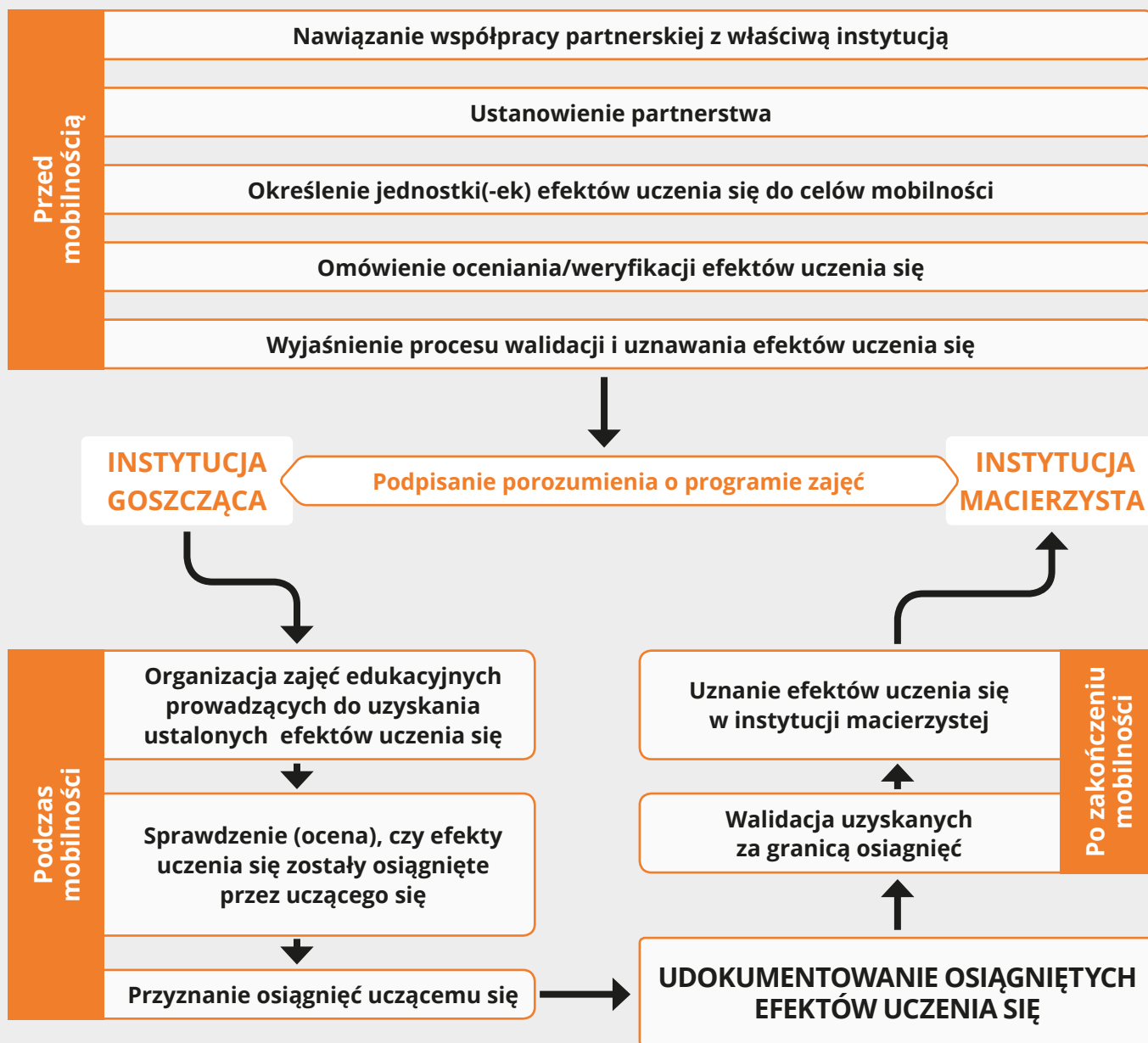
Dla dobrego zrozumienia korzyści ze stosowania systemu ECVET bardzo ważna jest wiedza o możliwościach i ograniczeniach akumulowania i przenoszenia osiągnięć w krajowym systemie kwalifikacji. Z tego powodu część pierwsza tego rozdziału została poświęcona omówieniu rozwiązań w zakresie akumulowania i przenoszenia osiągnięć w polskim systemie kształcenia i szkolenia zawodowego.

W części drugiej omówiono 11 kroków związanych z realizacją mobilności edukacyjnej zgodnych z założeniami ECVET.

Ramka 3. Przenoszenie osiągnięć z systemem ECVET w ramach mobilności edukacyjnej

W pewnym uproszczeniu stosowanie systemu ECVET do celów transnarodowej mobilności edukacyjnej polega na tym, że **instytucja goszcząca ocenia (weryfikuje), w jakim stopniu uczący się osiągnął efekty uczenia się** (zdefiniowane w jednostkach) oraz potwierdza wyniki oceny (np. poprzez pisemne zaświadczenie na temat osiągniętych efektów uczenia się lub arkusz oceny). Jednostki efektów uczenia się, osiągnięte za granicą, są zapisywane w indywidualnym wykazie osiągnięć osoby uczącej się. Po powrocie do kraju **instytucja macierzysta przeprowadza proces walidacji i uznaje osiągnięcia** zdobyte za granicą.

W przypadku zorganizowanej mobilności, gdy uczący się wyjeżdża za granicę w ramach porozumienia między instytucjami, proces ten jest realizowany na podstawie **porozumienia o partnerstwie**, któremu towarzyszy zindywidualizowane **porozumienie o programie zajęć**. W ten sposób efekty uczenia się, jakie mają zostać osiągnięte w ramach danego programu, ale także proces ich weryfikacji (oceny) i walidacji są z góry ustalone przez właściwe instytucje, co ułatwia uznawanie osiągnięć przez instytucję macierzystą.

3.1. Akumulowanie i przenoszenie osiągnięć w polskim systemie kształcenia i szkolenia zawodowego

3.1.1. Reforma kształcenia zawodowego w kontekście ECVET

W polskim systemie kształcenia i szkolenia zawodowego akumulowanie i przenoszenie osiągnięć nie było dotychczas stosowane na szerszą skalę, jednak podstawowe rozwiązania w tym zakresie zostały uwzględnione w reformie szkolnictwa zawodowego, wdrażanej od 2012 r. Wprowadzane zmiany w wielu aspektach są spójne ze specyfikacjami technicznymi systemu ECVET (por. część 2), w szczególności ze względu na:

- » wyodrębnienie kwalifikacji w zawodach szkolnych (ujętych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego);
- » opis kwalifikacji w języku efektów uczenia się i pogrupowanie efektów uczenia się w jednostki efektów uczenia się (kształcenia) według kryteriów zgodnych z ECVET;
- » umożliwienie uzyskiwania dyplomów i świadectw wydawanych przez okręgowe komisje egzaminacyjne w toku walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego (egzaminatory eksternistyczne);
- » umożliwienie akumulowania i przenoszenia osiągnięć pomiędzy zawodami i kwalifikacjami.

Wyodrębnienie kwalifikacji w zawodach szkolnych

Kluczowym elementem zmian wprowadzonych w kształceniu zawodowym w Polsce jest wyodrębnienie kwalifikacji w zawodach.

Rozumienie kwalifikacji przyjęte w *Ustawie o systemie oświaty* jest zgodne z definicją przyjętą w *Zaleceniu dot. ECVET*. W obu dokumentach przez kwalifikację rozumie się określony zestaw efektów uczenia się, który został osiągnięty przez uczącego się i potwierdzony odpowiednim dokumentem (świadectwem, dyplomem). Zawody szkolne składają się z jednej, dwóch lub trzech wyodrębnionych kwalifikacji zawodowych (z wyjątkiem siedmiu zawodów szkolnictwa artystycznego) oraz komponentu wykształcenia ogólnego.

Zależności pomiędzy **efektami uczenia się, jednostkami, kwalifikacjami i zawodami** w polskim systemie kształcenia zawodowego zostały przedstawione w Ramce 4.

Aby zdobyć dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie „szkolnym”, należy uzyskać wszystkie kwalifikacje wyodrębnione w tym zawodzie (świadectwa potwierdzające kwalifikacje w zawodzie) oraz uzyskać odpowiedni poziom wykształcenia. Kwalifikacje mogą być uzyskiwane w różnym czasie. Na gruncie poprzednio obowiązujących uregulowań zdobycie tzw. zawodu szkolnego w każdym przypadku wymagało ukończenia pełnego cyklu kształcenia w danym zawodzie odpowiednio: w zasadniczej szkole zawodowej 2-3 lata kształcenia, w technikum 4 lata kształcenia, w szkole policealnej 1-2,5 roku.

Język efektów uczenia się

Podstawa programowa kształcenia w zawodach opisuje kwalifikacje i zawody językiem efektów uczenia się w trzech kategoriach: wiedzy, umiejętności, kompetencji personalnych i społecznych. Efekty uczenia się pogrupowane są w jednostki efektów kształcenia, które zawierają zwykle od kilku do kilkunastu efektów uczenia się.

Walidacja uczenia się pozaformalnego i nieformalnego

Od roku szkolnego 2012/2013 system uzyskiwania kwalifikacji zawodowych został otwarty dla osób uczących się w formach pozaszkolnych oraz w toku pracy. Wcześniej zarówno osoby, które ukończyły pozaszkolne formy kształcenia, jak i te, które kompetencje zawodowe nabyły w miejscu pracy lub w wyniku nieformalnego uczenia się, nie miały możliwości formalnego potwierdzenia efektów uczenia się w systemie egzaminów organizowanych przez okręgowe komisje egzaminacyjne.

W myśl nowych przepisów regulujących egzaminy potwierdzające kwalifikacje w zawodzie oprócz uczniów i absolwentów zasadniczych szkół zawodowych, techników i szkół policealnych mogą do nich przystąpić również osoby, które **ukończyły kwalifikacyjny kurs zawodowy**. Egzamin jest także przeprowadzany jako egzamin eksternistyczny dla osób, które:

- » ukończyły gimnazjum albo ośmioletnią szkołę podstawową oraz
- » co najmniej dwa lata kształciły się lub pracowały w zawodzie, w którym wyodrębniono daną kwalifikację⁶. Dokumentami potwierdzającymi spełnienie tych warunków są w szczególności świadectwa szkolne, indeksy, zaświadczenia dotyczące kształcenia się lub wykonywania pracy w danym zawodzie lub świadectwa pracy, w tym także uzyskane za granicą, co wskazuje na możliwość wykorzystania również dokumentacji uzyskanej w ramach mobilności ECVET.

Kwalifikacyjne kursy zawodowe (KKZ)

Kwalifikacyjny kurs zawodowy to nowa pozaszkolna forma kształcenia, skierowana do osób dorosłych, której program nauczania uwzględnia podstawę programową kształcenia w zawodach w zakresie jednej kwalifikacji. Jego ukończenie umożliwia przystąpienie do egzaminu zawodowego w zakresie tej kwalifikacji. Możliwość prowadzenia KKZ-ów jest przewidziana dla kwalifikacji wyodrębnionych w 161 zawodach⁷.

Zgodnie z *Ustawą o systemie oświaty* KKZ mogą być organizowane przez:

- » publiczne szkoły prowadzące kształcenie zawodowe (w zakresie zawodów, w których kształcą);
- » niepubliczne szkoły posiadające uprawnienia szkół publicznych prowadzące kształcenie zawodowe (w zakresie zawodów, w których kształcą);
- » publiczne i niepubliczne placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego oraz ośrodki doksztalcania i doskonalenia zawodowego;
- » instytucje rynku pracy (wymienione w art. 6 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy), prowadzące działalność edukacyjno-szkoleniową;
- » osoby prawne i fizyczne prowadzące działalność oświatową nieobejmującą prowadzenia szkoły, placówki lub zespołu (art. 83a, ust. 2, *Ustawy o systemie oświaty*).

⁶ Nie we wszystkich zawodach można przystąpić do egzaminu zawodowego w trybie eksternistycznym, mówi o tym klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego.

⁷ Na podstawie materiału: *Kwalifikacyjne kursy zawodowe – krok po kroku*, KOWEziU, Warszawa 2012.

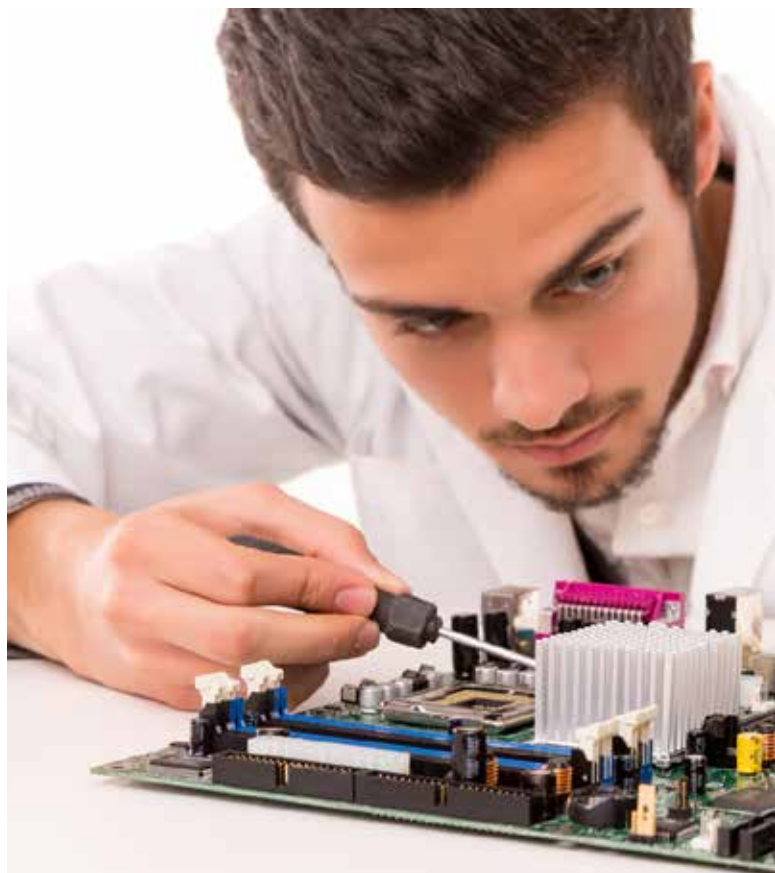
REALIZOWANIE MOBILNOŚCI EDUKACYJNEJ Z ECVET

Kursy umiejętności zawodowych (KUZ)⁸

Kurs umiejętności zawodowych to kolejna nowa forma pozaszkolnego kształcenia skierowana do osób dorosłych. Jest on prowadzony według programu nauczania uwzględniającego Podstawę programową kształcenia w zawodach w zakresie efektów uczenia się właściwych dla danej kwalifikacji to jest:

1. jednej z części efektów uczenia się (kształcenia) wyodrębnionych w ramach kwalifikacji – na przykład wyodrębnionej jednostki efektów uczenia się;
2. efektów kształcenia wspólnych dla wszystkich zawodów oraz wspólnych dla zawodów w ramach obszaru kształcenia stanowiących podbudowę do kształcenia w zawodzie lub grupie zawodów;
3. efektów kształcenia wspólnych dla wszystkich zawodów w zakresie organizacji pracy małych zespołów.

Kurs umiejętności zawodowych kończy się zaliczeniem w formie ustalonej przez organizatora kursu. Osoba, która uzyskała zaliczenie, otrzymuje zaświadczenie o ukończeniu kursu umiejętności zawodowych, które stanowi podstawę do zwolnienia z części KKZ przez jego organizatora.

⁸ Ibidem.

Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe

TECHNIK ELEKTRYK

17

(w zawodzie technik elektryk wyodrębniono trzy kwalifikacje, ponadto trzeba uzyskać wykształcenie średnie)

Kwalifikacja nr 1

Świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie:

Montaż i konserwacja maszyn i urządzeń elektrycznych

Jednostki efektów uczenia się wspólne dla wszystkich zawodów oraz
jednostki efektów uczenia się wspólne dla zawodów w ramach obszarów kształcenia

JEDNOSTKA EFEKTÓW UCZENIA SIĘ NR 1:

Montaż maszyn i urządzeń elektrycznych

Uczeń:

1. klasyfikuje maszyny i urządzenia elektryczne według określonych kryteriów;
2. określa parametry techniczne maszyn i urządzeń elektrycznych.

...

JEDNOSTKA EFEKTÓW UCZENIA SIĘ NR 2:

Konserwacja maszyn i urządzeń elektrycznych

Uczeń:

1. rozpoznaje części zamienne maszyn i urządzeń elektrycznych;
2. lokalizuje typowe uszkodzenia maszyn i urządzeń elektrycznych.

...

Kwalifikacja nr 2

Świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie:

Montaż i konserwacja instalacji elektrycznych

Jednostki efektów uczenia się wspólne dla wszystkich zawodów oraz
jednostki efektów uczenia się wspólne dla zawodów w ramach obszarów kształcenia

JEDNOSTKA EFEKTÓW UCZENIA SIĘ NR 1:

Montaż instalacji elektrycznych

Uczeń:

1. rozróżnia przewody stosowane w instalacjach elektrycznych;
2. rozpoznaje sprzęt instalacyjny.

...

JEDNOSTKA EFEKTÓW UCZENIA SIĘ NR 2:

Konserwacja instalacji elektrycznych

Uczeń:

1. przestrzega zasad i określa zakres przeprowadzania prac konserwacyjnych instalacji elektrycznych;
2. rozpoznaje typowe uszkodzenia instalacji elektrycznych.

...

Kwalifikacja nr 3

Świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie:

Eksploatacja maszyn, urządzeń i instalacji elektrycznych

Jednostki efektów uczenia się wspólne dla wszystkich zawodów oraz
jednostki efektów uczenia się wspólne dla zawodów w ramach obszarów kształcenia

JEDNOSTKA EFEKTÓW UCZENIA SIĘ NR 1:

Eksploatacja maszyn i urządzeń elektrycznych

Uczeń:

1. określa wymagania eksploatacyjne maszyn i urządzeń elektrycznych;
2. organizuje i nadzoruje prace z zakresu eksploatacji maszyn i urządzeń elektrycznych.

...

JEDNOSTKA EFEKTÓW UCZENIA SIĘ NR 2:

Eksploatacja instalacji elektrycznych

Uczeń:

1. określa wymagania eksploatacyjne instalacji elektrycznych;
2. organizuje i nadzoruje prace z zakresu eksploatacji instalacji elektrycznych.

...

Świadectwo ukończenia szkoły dającej wykształcenie średnie np. technikum (efekty uczenia się zapisane w Podstawie programowej kształcenia ogólnego)

Efekty uczenia się:

język polski

Uczeń rozumie teksty o skomplikowanej budowie; dostrzega sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu.

...

matematyka

Uczeń interpretuje tekst matematyczny. Po rozwiązaniu zadania interpretuje otrzymany wynik. Uczeń używa prostych, dobrze znanych obiektów matematycznych.

...

chemia

Uczeń korzysta z chemicznych tekstów źródłowych, pozyskuje, analizuje, ocenia i przetwarza informacje pochodzące z różnych źródeł, ze szczególnym uwzględnieniem mediów i Internetu.

*W Podstawie programowej kształcenia w zawodach wskazane są efekty uczenia się wspólne dla wszystkich zawodów ujętych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (są to: bezpieczeństwo i higiena pracy, podejmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej, język obcy ukierunkowany zawodowo, kompetencje personalne i społeczne, organizacja pracy małych zespołów – dla zawodów nauczanych na poziomie technika) oraz efekty uczenia się wspólne dla zawodów w ramach danego obszaru kształcenia. Podczas egzaminu sprawdzającego kompetencje z zakresu wymagań dla danej kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie (np. monter i konserwacja maszyn i urządzeń elektrycznych) sprawdzane są również efekty uczenia się zapisane w tych jednostkach.

REALIZOWANIE MOBILNOŚCI EDUKACYJNEJ Z ECVET

3.1.2. Opis rozwiązań w zakresie akumulowania i przenoszenia osiągnięć w polskim systemie kształcenia i szkolenia zawodowego

Akumulowanie i przenoszenie osiągnięć w polskim systemie kształcenia i szkolenia zawodowego (w ramach systemu oświaty) może być rozpatrywane z perspektywy uzyskiwania dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe (dalej: dyplomu zawodowego) lub uzyskania świadectwa potwierdzającego kwalifikację w zawodzie (dalej: kwalifikacji zawodowej).

Akumulowanie i przenoszenie osiągnięć dla uzyskania dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe

Nowy sposób ujmowania dyplomów zawodowych jako kwalifikacji złożonych z jednej, dwóch lub trzech wyodrębnionych kwalifikacji zawodowych oraz komponentu wykształcenia ogólnego otwiera możliwość zdobywania następnych dyplomów, bez potrzeby rozpoczynania nauki każdego zawodu od początku, przez dodawanie do kwalifikacji już posiadanych kolejnych, odpowiednio dobranych. **W kontekście ECVET proces ten można nazwać akumulowaniem osiągnięć.**

W polskim systemie oświaty wybrane kwalifikacje można też przenosić pomiędzy zawodami. **W kontekście ECVET proces ten można nazwać przenoszeniem osiągnięć.**

Wprowadzono również możliwość uznania świadectw czeladniczych (nadawanych w systemie rzemiosła) przy kontynuowaniu nauki w systemie oświaty celem podwyższenia kwalifikacji do poziomu technika.

Akumulowanie i przenoszenie osiągnięć w celu uzyskania dyplomu zawodowego przedstawiono w Ramkach 5 i 6. Należy zwrócić uwagę, że w obu przypadkach akumuluje i przenosi się efekty, których uzyskanie zostało potwierdzone przez kwalifikację zawodową (świadectwo) w wyniku zdania egzaminu zawodowego przeprowadzonego przez okręgowe komisje egzaminacyjne.

REALIZOWANIE MOBILNOŚCI EDUKACYJNEJ Z ECVET

Ramka 5. Akumulowanie osiągnięć dla uzyskania dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe – na przykładzie zawodu technik elektryk

Po ukończeniu zasadniczej szkoły zawodowej i zdobyciu kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie elektromechanik („montaż i konserwacja maszyn i urządzeń elektrycznych”) absolwent może kontynuować naukę zawodu np. na kwalifikacyjnym kursie zawodowym.

Po ukończeniu właściwego kwalifikacyjnego kursu zawodowego uczący się może przystąpić do egzaminu, w wyniku którego uzyska kwalifikację „montaż i konserwacja instalacji elektrycznych”. Na podstawie uzyskanego świadectwa potwierdzającego tę kwalifikację oraz posiadanej wcześniej kwalifikacji osoba ta uzyskuje dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie elektryk.

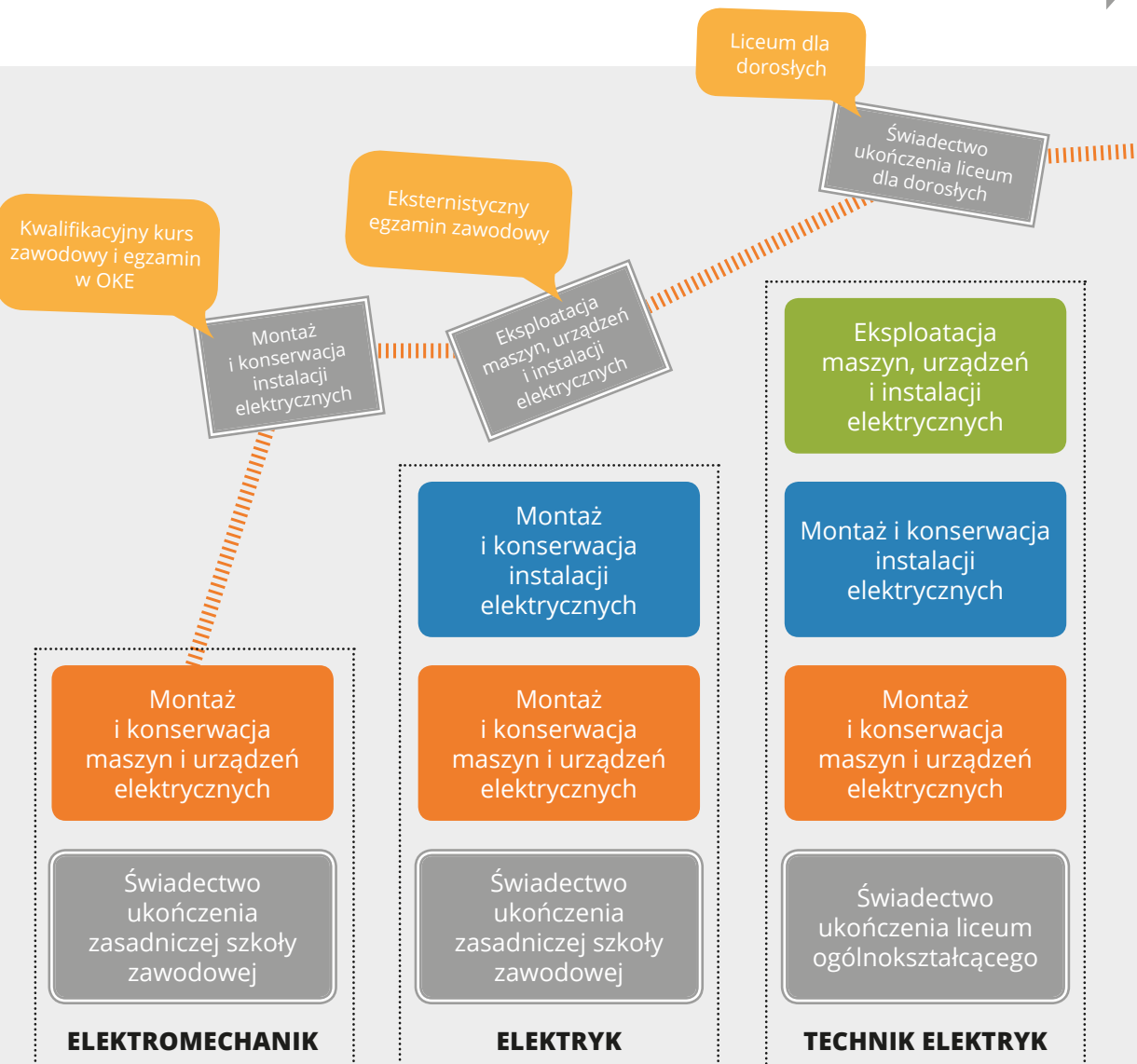
Po spełnieniu odpowiednich warunków, dotyczących m.in. stażu pracy w zawodzie lub długości kształcenia, osoba może przystąpić do egzaminu eksternistycznego zawodowego i uzyskać kwalifikację „eksploatacja maszyn, urządzeń i instalacji elektrycznych”. Uczący się może wreszcie uzyskać kwalifikację złożoną „technik elektryk”, jednak tylko pod warunkiem, gdy uzyska odpowiedni poziom wykształcenia – może to zrobić, kształcąc się w liceum ogólnokształcącym dla dorosłych lub przystępując do egzaminu eksternistycznego z zakresu obowiązkowych zajęć edukacyjnych określonych w ramowym planie nauczania liceum ogólnokształcącego dla dorosłych. **W kontekście ECVET proces zbierania pojedynczych kwalifikacji dla uzyskania dyplomu można nazwać akumulowaniem osiągnięć.**

REALIZOWANIE MOBILNOŚCI EDUKACYJNEJ Z ECVT

21

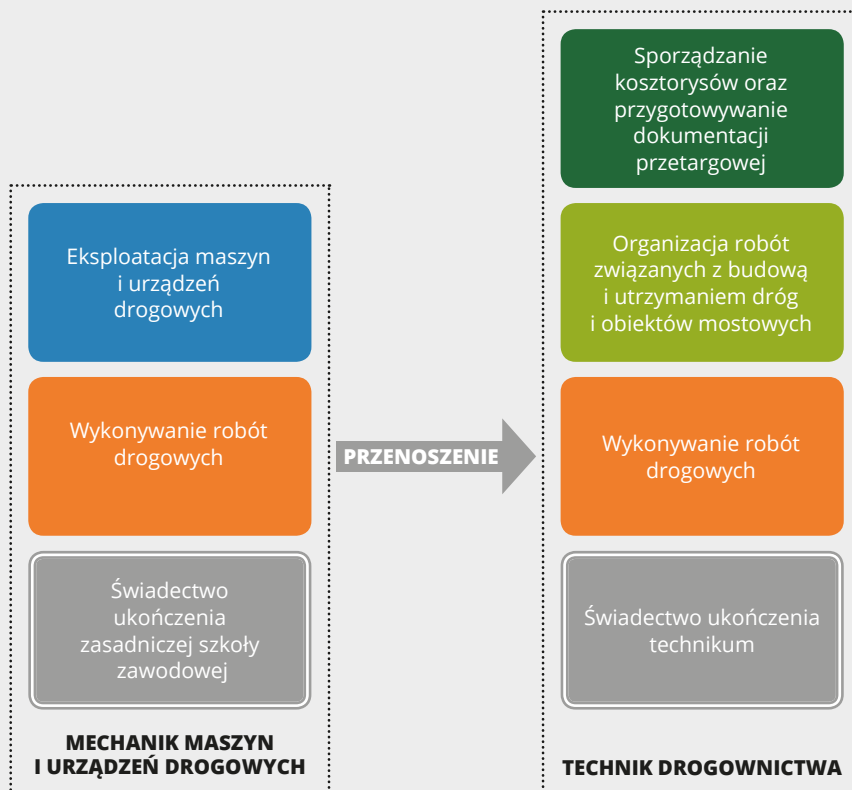
PROCES AKUMULOWANIA OSIĄGNIĘĆ

REALIZOWANIE MOBILNOŚCI EDUKACYJNEJ Z ECVET

Ramka 6. Przenoszenie osiągnięć dla uzyskania dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe – na przykładzie kwalifikacji „mechanik maszyn i urządzeń drogowych” oraz „technik drogownictwa”

Osoba, która uzyskała dyplom zawodowy mechanik maszyn i urządzeń drogowych z wyodrębnionymi dwiema kwalifikacjami: „eksploatacja maszyn i urządzeń drogowych” oraz „wykonywanie robót drogowych”, chcąc zdobyć zawód technik drogownictwa, **ma możliwość przeniesienia efektów uczenia się, które są wymagane dla kwalifikacji „wykonywanie robót drogowych”**. Dzięki temu dla uzyskania dyplomu technikum drogownictwa nie musi uczestniczyć w procesie nauczania, ani przystępować do egzaminu zawodowego z zakresu wymagań dla tej kwalifikacji.

W przypadku kształcenia w szkołach zawodowych istnieje możliwość przenoszenia i uznawania osiągnięć w postaci zaliczania praktyk zawodowych realizowanych za granicą.

Akumulowanie i przenoszenie osiągnięć dla uzyskania świadectwa potwierdzającego kwalifikację w zawodzie

Kwalifikację wyodrębnioną w zawodzie (świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie) można uzyskać tylko w wyniku zdania zewnętrznego egzaminu zawodowego przeprowadzanego przez okręgowe komisje egzaminacyjne.

Do egzaminu mogą przystąpić uczniowie i absolwenci szkół zawodowych, policealnych i techników oraz osoby, które ukończyły kwalifikacyjny kurs zawodowy. W trybie eksternistycznym mogą przystąpić do egzaminu osoby, które ukończyły gimnazjum oraz co najmniej dwa lata kształciły się lub pracowały w zawodzie, w którym wyodrębniono daną kwalifikację.

Nie przewidziano możliwości zwolnienia z części wymagań egzaminacyjnych. Zakres egzaminu zawodowego przeprowadzonego przez OKE zawsze będzie obejmował wszystkie efekty uczenia się zapisane w wymaganiach dla danej kwalifikacji.

Jednak dla uczestników kwalifikacyjnych kursów zawodowych przewidziano możliwość przenoszenia osiągnięć uzyskanych m.in. w ramach kursów umiejętności zawodowych (KUZ). Osoba ucząca się jest zwalniana, na swój wniosek złożony podmiotowi prowadzącemu kwalifikacyjny kurs zawodowy, z zajęć dotyczących odpowiednio treści kształcenia lub efektów kształcenia zrealizowanych w dotychczasowym procesie kształcenia, o ile sposób organizacji kształcenia na kwalifikacyjnym kursie zawodowym umożliwia takie zwolnienie (patrz: Ramka 7).

W przypadku kształcenia w szkołach zawodowych istnieje możliwość przenoszenia i uznawania osiągnięć w postaci zaliczania praktyk zawodowych realizowanych za granicą.

REALIZOWANIE MOBILNOŚCI EDUKACYJNEJ Z ECVET

Ramka 7. Przenoszenie osiągnięć w celu uzyskania kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie – przykład kwalifikacji „eksploatacja maszyn, urządzeń i instalacji elektrycznych”

Założmy, że osoba dorosła chce uzyskać kwalifikację „eksploatacja maszyn, urządzeń i instalacji elektrycznych”. W tym celu zapisała się na kwalifikacyjny kurs zawodowy i po jego ukończeniu planuje przystąpić do egzaminu zawodowego.

Wcześniej jednak uzyskała (np. przez ukończenie kursu umiejętności zawodowych) efekty uczenia się, które odpowiadają jednej jednostce efektów uczenia się wyszczególnionej dla tej kwalifikacji (np. eksploatacja maszyn i urządzeń elektrycznych). Uzyskanie efektów uczenia się potwierdza dokument (zaświadczenie o ukończeniu KUZ).

Przedstawiając dokument potwierdzający uzyskanie efektów uczenia się, osoba może ubiegać się o zwolnienie z konieczności uczęszczania na część zajęć. Decyzję o tym podejmuje organizator KKZ. Należy jednak podkreślić, że organizator KKZ jest zobowiązany do zwolnienia, o ile sposób organizacji kształ-

cenia na kwalifikacyjnym kursie zawodowym na to pozwala. Po zaliczeniu wszystkich zajęć edukacyjnych ujętych w programie nauczania realizowanym na KKZ osoba uzyskuje zaświadczenie o ukończeniu KKZ, które uprawnia do przystąpienia do egzaminu zawodowego.

Przenoszenie osiągnięć może w tym przypadku stanowić znaczne ułatwienie dla osoby, która chcąc godzić obowiązki zawodowe i rodzinne, może nie mieć czasu i możliwości, aby uczęszczać na zajęcia, podczas których będzie przekazywana wiedza i umiejętności, które zostały przez nią nabyte wcześniej.

REALIZOWANIE MOBILNOŚCI EDUKACYJNEJ Z ECVET

25

Dokument potwierdzający uzyskanie efektów uczenia się (np. zaświadczenie o ukończeniu KUZ, świadectwo potwierdzające inną kwalifikację w zawodzie)

Efekty uczenia się/jednostka efektów uczenia się

Efekty uczenia się/jednostka efektów uczenia się

PRZENOSZENIE

Efekty uczenia się odpowiadają jednostce efektów uczenia się „*eksploatacja instalacji elektrycznych*”. Organizator KKZ dla kwalifikacji „*eksploatacja maszyn i urządzeń elektrycznych*” może uznać osiągnięcia i zwolnić z konieczności uczęszczania na zajęcia z zakresu tej jednostki.

Nie może natomiast zwolnić z egzaminu z tego zakresu, gdyż egzamin zawodowy przeprowadzany jest przez OKE ze wszystkich wymagań zapisanych dla tej kwalifikacji.

Świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie

(Eksploatacja maszyn, urządzeń i instalacji elektrycznych)

Jednostki efektów uczenia się wspólne dla wszystkich zawodów oraz jednostki efektów uczenia się wspólne dla zawodów w ramach obszarów kształcenia

Jednostka efektów uczenia się nr 1:

Eksploatacja maszyn i urządzeń elektrycznych

Uczeń:

- 1) określa wymagania eksploatacyjne maszyn i urządzeń elektrycznych
- 2) organizuje i nadzoruje prace z zakresu eksploatacji maszyn i urządzeń elektrycznych

...

Jednostka efektów uczenia się nr 2:

Eksploatacja instalacji elektrycznych

Uczeń:

- 1) określa wymagania eksploatacyjne instalacji elektrycznych;
- 2) organizuje i nadzoruje prace z zakresu eksploatacji instalacji elektrycznych

...

REALIZOWANIE MOBILNOŚCI EDUKACYJNEJ Z ECVET

Ważne!

Rozwiązania w polskim systemie oświaty odnoszące się do walidacji efektów uczenia się (przeprowadzania zewnętrznych egzaminów) oraz przenoszenia i uznawania osiągnięć dla uzyskania kwalifikacji zawodowej określają ramy stosowania systemu ECVET dla mobilności edukacyjnych:

1. w polskim systemie kształcenia zawodowego nie ma możliwości przeniesienia osiągnięć uzyskanych w ramach mobilności edukacyjnej i zwolnienia ucznia z zajęć prowadzonych w szkole. Nie została również przewidziana możliwość zwolnienia z części egzaminu zawodowego (z wyjątkiem laureatów i finalistów turniejów lub olimpiad tematycznych związanych z wybranym obszarem kształcenia zawodowego, którzy są zwolnieni z części pisemnej egzaminu zawodowego na podstawie zaświadczenia stwierdzającego uzyskanie tytułu odpowiednio laureata lub finalisty);
2. uczniowie szkół zawodowych mogą być zwolnieni z części lub całości praktyk zawodowych w kraju – **mobilność edukacyjna w ramach ECVET może być potraktowana przez dyrektora szkoły jako realizacja praktyk zawodowych.**

W przypadku mobilności edukacyjnej realizowanej u zagranicznego pracodawcy z zastosowaniem ECVET podstawową korzyścią jest dobre udokumentowanie uzyskanych przez uczniów efektów uczenia się w postaci wydawanych przez instytucje partnerskie świadectw, certyfikatów (np. dokumentów Europass Mobilność). Dokumentowane w ten sposób efekty uczenia się nie zawsze muszą odpowiadać treściom realizowanym w macierzystej instytucji kształcącej, mogą też stanowić ich rozszerzenie lub uzupełnienie. Kwestie te zostały szerzej opisane w części 3.2.

3.2. Mobilność edukacyjna z ECVET - 11 kroków

3.2.1. Przed rozpoczęciem mobilności

Przy mobilności edukacyjnej z ECVET można wyszczególnić 11 kroków do wykonania: przed, w trakcie i po okresie mobilności. Zostały one szczegółowo opisane w Części II Przewodnika dla użytkowników ECVET. *Zastosowanie systemu ECVET do celów mobilności geograficznej* (dalej: *Przewodnik ECVET*).

SZEŚĆ KROKÓW DO WYKONANIA PRZED WYSŁANIEM UCZNIĄ ZA GRANICĘ

Krok 1.

Nawiązanie współpracy partnerskiej z właściwą instytucją

Krok 2.

Ustanowienie partnerstwa

Krok 3.

Określenie jednostki(-ek) efektów uczenia się do celów mobilności

Krok 6.

Podpisanie porozumienia o programie zajęć

Krok 5.

Wyjaśnienie procesu walidacji i uznawania efektów uczenia się

Krok 4.

Omówienie procesu oceniania/weryfikacji (*assessment*)

REALIZOWANIE MOBILNOŚCI EDUKACYJNEJ Z ECVET

Krok 1. Nawiązanie współpracy partnerskiej z właściwą instytucją

Zgodnie z *Zaleceniem dot. ECVET* określenie właściwej instytucji oznacza instytucję odpowiedzialną za tworzenie i nadawanie kwalifikacji, uznawanie jednostek, lub pełniącą inne funkcje związane z systemem ECVET, takie jak przypisywanie punktów ECVET, ocenianie, walidację. Innymi słowy, każda instytucja, której udział jest niezbędny dla realizacji celów partnerstwa jest właściwą instytucją.

Komentarz: Znalezienie odpowiedniego partnera zagranicznego – instytucji goszczącej – stanowi pierwszy i jeden z najważniejszych kroków w całym projekcie.

Zanim osoby uczące się wyjadą za granicę, obowiązkiem instytucji wysyłającej jest potwierdzenie wiarygodności partnera, upewnienie się, że gwarantuje odpowiednie miejsce stażu (czy pracownie są właściwie wyposażone, czy kadra posiada odpowiednie uprawnienia) oraz czy jest to instytucja akredytowana przez instytucję branżową albo instytucję władzy publicznej w danym kraju. Na późniejszym etapie wskazana jest wizyta studyjna przedstawicieli instytucji wysyłającej.

Na samym początku współpracy bardzo ważne jest również poznanie charakteru działalności instytucji goszczącej i jej roli w krajowym systemie kształcenia zawodowego. Różnorodność instytucji oferujących kształcenie zawodowe w Europie jest bardzo duża. W niektórych systemach edukacji organizatorzy kształcenia zawodowego mają dużą autonomię i mogą samodzielnie decydować o uznawaniu osiągnięć zdobytych przez uczących. W innych systemach kwalifikacji takie decyzje muszą zostać podjęte lub potwierdzone przez właściwą instytucję innego typu, na przykład władze krajowe/regionalne, odpowiedzialne za daną kwalifikację, lub organizację reprezentującą dany sektor (np. izba przemysłowa/rzemieślnicza, organizacja branżowa).

Komentarz: W polskim systemie oświaty, mimo że instytucje kształcące decydują o sposobie realizacji *Podstawy programowej kształcenia w zawodach*, proces walidacji i certyfikacji jest prowadzony przez zewnętrzne instytucje – okręgowe komisje egzaminacyjne. Oznacza to, że organizator kształcenia nie będzie mógł zwolnić ucznia z egzaminu. Egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie będzie dotyczył wszystkich efektów zapisanych w *Podstawie programowej kształcenia w zawodzie*, wymaganych dla danej kwalifikacji, bez względu na ustalenia pomiędzy partnerami. Polskie rozwiązania w zakresie walidacji mogą

odbiegać od rozwiązań przyjętych w innych krajach, w których instytucje kształcące mogą jednocześnie realizować program nauczania, walidować i certyfikować.

Krok 2. Ustanowienie partnerstwa

Przewodnik ECVET:

Ustanowienie partnerstwa ma sprzyjać stosowaniu wytycznych ECVET do celów zorganizowanej mobilności. Współpraca partnerska związana do celów realizacji mobilności z wykorzystaniem systemu ECVET może zostać sformalizowana poprzez podpisanie porozumienia o partnerstwie (*memorandum of understanding*), patrz Ramka 8.

Porozumienie o partnerstwie to umowa, na mocy której mogą być zawierane bardziej szczegółowe umowy – porozumienia o programie zajęć (*learning agreement*), dotyczące poszczególnych okresów mobilności, w tym realizowanych wymian. Porozumienie o partnerstwie powinno być sporządzone w taki sposób, by mogło być realizowane przez pewien czas bez konieczności zmieniania go za każdym razem, gdy warunki danego okresu mobilności ulegną zmianie.

Porozumienie o partnerstwie może zostać zawarte przez sieć właściwych instytucji działających w kilku krajach/systemach, może być również porozumieniem dwustronnym, jest

to uzależnione jedynie od potrzeb partnerstwa.

Jednak, jeżeli zainteresowane instytucje mają zaufanie do procedur obowiązujących w instytucji partnera i są upoważnione do uznawania osiągnięć bez formalnej zgody innej instytucji, mogą realizować wymiany bezpośrednio na podstawie porozumień o programie zajęć (patrz: Ramka 9).

Komentarz: **Polskie szkoły zawodowe mogą zaliczać uczniom okres mobilności edukacyjnej realizowanej u zagranicznego pracodawcy na poczet realizacji praktyk zawodowych. Do tego nie potrzebują zgody innych instytucji.**

Większość obecnie realizowanych projektów mobilnościowych w Polsce trwa nie dłużej niż kilka tygodni, co w praktyce uniemożliwia nabycie większego zestawu efektów kształcenia.

REALIZOWANIE MOBILNOŚCI EDUKACYJNEJ Z ECVET

Ramka 8. Porozumienie o partnerstwie (*memorandum of understanding*)

Zgodnie z *Zaleceniem dot. ECVET* przenoszenie i akumulowanie osiągnięć należy ułatwiać poprzez tworzenie partnerstw i sieci współpracy między właściwymi instytucjami, przede wszystkim szkolącymi i kształcącymi, walidującymi oraz nadającymi kwalifikacje. Partnerstwa wyznaczające ogólne warunki współpracy pomiędzy instytucjami powinny przyjmować sformalizowaną formę Porozumień o partnerstwie. Mogą one mieć charakter dwu – lub wielostronny. Ich powołanie i funkcjonowanie ma na celu budowanie wzajemnego zaufania pomiędzy instytucjami oraz ułatwienie zawierania porozumień dotyczących uznawania osiągnięć.

Porozumienie o partnerstwie powinno potwierdzać, że partnerzy:

- » wzajemnie akceptują swój status jako właściwych instytucji;
- » uznają, że stosowane przez drugą stronę kryteria i procedury zapewniania jakości oraz oceny, walidacji i uznawania są odpowiednie do celu przenoszenia osiągnięć;
- » zgadzają się na warunki działania partnerstwa, zwłaszcza w odniesieniu do celów, czasu trwania i ustaleń

dotyczących możliwości aktualizacji porozumienia o partnerstwie;

- » uznają porównywalność określonych kwalifikacji do celu przenoszenia osiągnięć, przy zastosowaniu poziomów krajowych ram kwalifikacji odniesionych do Europejskiej Ramy Kwalifikacji;
- » są świadomi tego, które podmioty i właściwe instytucje mogą oprócz nich brać udział w opisywanym procesie i jakie mogą pełnić w nim funkcje.

Materiał opracowany przez firmę GHK, dostępny jest pod adresem: <http://www.ecvet-projects.eu/Documents/Note%20on%20assessment%20revised.pdf> (data dostępu: 30 stycznia 2014).

Źródło: Zastosowanie systemu ECVET dla celów mobilności geograficznej. Część II przewodnika dla użytkowników systemu ECVET. Zalecenie PE i Rady w sprawie ECVET.

Ramka 9. Porozumienie o programie zajęć (*learning agreement*)

Dla ułatwienia przenoszenia osiągnięć instytucje zaangażowane w proces kształcenia/szkolenia i walidacji oraz osoba ucząca się zawierają, w ramach porozumienia o partnerstwie, porozumienie o programie zajęć. Powinno ono:

- » zawierać rozróżnienie na instytucję macierzystą i goszczącą;
- » określać szczególne warunki dotyczące danego okresu mobilności, takie jak tożsamość uczącego się, długość okresu mobilności, zakładane efekty uczenia się i odpowiadające im punkty ECVET.

Porozumienie o programie zajęć powinno stwierdzać, że jeżeli uczący się uzyskał zakładane efekty uczenia się i otrzymał pozytywną ocenę od instytucji goszczącej, to instytucja macierzysta powinna dokonać ich walidacji i uznać je – zgodnie z zasadami i procedurami ustanowionymi przez właściwą instytucję – jako część wymogów, które należy spełnić, by uzyskać określoną kwalifikację.

REALIZOWANIE MOBILNOŚCI EDUKACYJNEJ Z ECVET

Krok 3. Określenie jednostki(-ek) efektów uczenia się do celów mobilności

Przewodnik ECVET:

Na tym etapie dwie instytucje ustalają efekty uczenia się i odpowiadające im jednostki efektów uczenia się, które uczący się osiągnie podczas mobilności oraz to, w jaki sposób osiągnięcia przyznane za te jednostki zostaną uznane przez instytucję macierzystą.

Komentarz: Jednoznaczne i dokładne opisanie efektów uczenia się – wiedzy, umiejętności, kompetencji personalnych i społecznych, które potwierdza dana kwalifikacja (jednostka efektów) jest bardzo wymagającym zadaniem; tym bardziej że partnerzy muszą posługiwać się tłumaczeniami lub pracować w języku obcym. Jednak nawet posługując się tym samym językiem, może się zdarzyć, że partnerzy te same zapisy będą interpretować odmiennie. Dlatego ważne jest, by partnerzy wspólnie przeanalizowali dokładnie wszystkie efekty uczenia oraz sposoby ich weryfikacji (egzaminowania), aby mieć pewność, że rozumieją je tak samo.

Sposób tworzenia oraz charakter jednostek efektów uczenia się będą uzależnione od systemu kwalifikacji, w którym funkcjonuje instytucja macierzysta. Można wyróżnić trzy rodzaje rozwiązań:

1. w systemie kwalifikacji stosowane są jednostki efektów uczenia się zakładane do uzyskania podczas mobilności. Mogą one odpowiadać pełnej jednostce lub części jednostki. W rezultacie, po powrocie uczącego się osiągnięcia uzyskane podczas mobilności mogą zostać uznane jako pełna jednostka lub część jednostki;

2. w systemie kwalifikacji nie są stosowane jednostki efektów uczenia się lub istniejące jednostki nie mogą być stosowane do celów mobilności. Dzieje się tak na przykład dlatego, że istniejące jednostki zawierają zbyt wiele efektów uczenia się lub są zbyt złożone, aby możliwa była ich realizacja podczas krótkoterminowej mobilności – jest to również uzależnione od czasu trwania mobilności.

W takim przypadku możliwe jest (jeżeli pozwalają na to regulacje danego systemu kwalifikacji) utworzenie „jednostek do celów mobilności” specjalnie do celów realizacji mobilności w ramach partnerstwa. W systemach, w których jednostki nie są stosowane, „jednostki do celów mobilności” mogą dotyczyć wybranych efektów uczenia się wymaganych do osiągnięcia pełnej kwalifikacji.

Komentarz: W polskim systemie oświaty w obszarze kształcenia i szkolenia zawodowego kwalifikacje wyodrębnione w zawodzie składają się z jednostek efektów uczenia się i efektów uczenia się, jednak nie przewidziano możliwości uznawania ich w przypadku, gdyby zostały one uzyskane za granicą (z wyjątkiem systemu egzaminów eksternistycznych zawodowych, przeprowadzanych dla osób dorosłych).

Dla uczniów techników wyznaczony jest obowiązek odbycia praktyk zawodowych, trwających w większości przypadków od 4 do 12 tygodni. Mobilności ECVET mogą być realizowane w ramach praktyk zawodowych. W takiej sytuacji mobilność ECVET może zostać w pełni uznana.

3. Trzecim możliwym rozwiązaniem jest uznanie jednostki(-ek) uzyskanej(-ych) za granicą jako dodatkowych osiągnięć, wykraczających poza te wymagane do uzyskania kwalifikacji.

Komentarz: W przypadku krótkich mobilności bardzo trudno przenieść osiągnięcia do krajowego systemu kwalifikacji. Niemniej istotną wartością dodaną jest uzyskanie przez uczącego się dodatkowych kompetencji. Dlatego bardzo ważne jest, aby po odbytej mobilności uczeń uzyskał dodatkowy dokument – na przykład **Europass Mobilność** – potwierdzający uzyskane efekty uczenia się oraz wskazujący miejsce i przebieg praktyki, stażu itp.

Bez względu na to, które z trzech powyżej przedstawionych rozwiązań wybiorą partnerzy, muszą oni upewnić się, że:

- » efekty uczenia się, jakie uczący się mają osiągnąć za granicą, zostały opisane i są tak samo rozumiane;
- » jednostki efektów uczenia się, które uczący się mogą zrealizować podczas mobilności, zostały zdefiniowane;
- » uzyskanie ustalonych efektów jest możliwe oraz, że instytucja goszcząca zapewni, iż uczący się będą uczestniczyć w odpowiednich zajęciach edukacyjnych przygotowanych w celu osiągnięcia tych efektów;
- » osiągnięcia odpowiadające danej jednostce mogą zostać uznane po powrocie do instytucji macierzystej.

Komentarz: Nie istnieje jeden wzór opisu efektów uczenia się na potrzeby mobilności edukacyjnych. Partnerzy muszą sami uzgodnić i zapisać efekty uczenia się, które zostaną osiągnięte i uznane podczas mobilności. Proces uzgadniania może okazać się zadaniem pracochłonnym i niełatwym. W każdym kraju efekty uczenia się mogą być zapisane w nieco inny sposób. Mogą one być definiowane na innym poziomie ogólności i w innym celu (np. dla wykonywania konkretnych zadań zawodowych, procesu dydaktycznego

lub dla przeprowadzania egzaminów). Dodatkowe utrudnienie stanowi konieczność tłumaczenia przygotowanych propozycji.

Z powyższych powodów, oprócz konsultacji pisemnych potrzebne są spotkania partnerów. W przypadku projektów realizowanych z programu Erasmus+ spotkania partnerów mogą zostać uwzględnione w planie finansowym projektu, jednak ich liczba jest ograniczona. Dlatego jeszcze przed organizacją pierwszego spotkania z partnerem warto pamiętać o konieczności uzgodnienia efektów uczenia się, tak, aby na pierwszym spotkaniu można było dokonać wstępnych ustaleń (patrz: Ramka 10).

W określaniu efektów i jednostek uczenia się dla celów mobilności pomocne mogą być materiały opracowane w ramach sieci NetECVET, dostępne na stronie internetowej www.ecvet-toolkit.eu.

REALIZOWANIE MOBILNOŚCI EDUKACYJNEJ Z ECVET

Ramka 10. Zapisywanie efektów uczenia się – wskazówki

Określanie efektów uczenia się dla mobilności edukacyjnej może odbywać się w dwóch etapach.

W ramach pierwszego etapu partnerzy powinni wstępnie ustalić:

- » jakie efekty uczenia się będą przedmiotem mobilności
- » jak wiele czasu uczący się będą mieli na uzyskanie ustalonych efektów, a także jaką posiadają podbudowę
 - większość mobilności obejmuje krótkie, kilkutygodniowe okresy. Znajomość ograniczeń czasowych pozwoli lepiej zdefiniować zakładane cele i sprawić, że będą one możliwe do realizacji
 - ustalenie, co uczniowie powinni wiedzieć i umieć przed rozpoczęciem mobilności pozwoli w pełni wykorzystać czas mobilności oraz zwiększy szanse na opanowanie przez nich założonych efektów uczenia się
- » jakie będą warunki uczenia się (np. materiały, maszyny, narzędzia)
 - od warunków może zależeć zakres i ilość efektów uczenia się, które uczący się będą w stanie uzyskać (np. w dobrze wyposażonym warsztacie uczeń szybciej się uczy, natomiast niektórych efektów nie da się uzyskać bez określonych narzędzi)
- » jak będzie przeprowadzany proces oceny/weryfikacji (*assessment*) – w jakich warunkach, ile będzie trwał, jakie powinno być zaangażowanie instruktorów/egzaminatorów.

Komunikacja na tym etapie może odbywać się z wykorzystaniem technologii ICT, a istotną część pracy, po wspólnych uzgodnieniach dotyczących celów ogólnych mobilności oraz sposobu realizacji, partnerzy mogą wykonać niezależnie od siebie.

Na samym początku współpracy partnerzy ustalili, że w ramach 4-tygodniowej praktyki zagranicznej uczniowie uzyskają efekt uczenia się **„przeprowadzenie procesów gastronomicznych zgodnie z podanymi wytycznymi przy użyciu profesjonalnego sprzętu gastronomicznego”**.

Jednak po dyskusji dotyczącej czasu trwania praktyki partnerzy uznali, że tak zdefiniowany efekt jest zbyt duży – wymaga zbyt dużego nakładu pracy, by uczniowie mogli go uzyskać w 4 tygodnie.

W trakcie dyskusji ustalono, że możliwe jest rozpisanie tego efektu uczenia się na cztery mniejsze efekty:

- zastosowanie każdego z procesów gastronomicznych do różnych rodzajów żywności;
- obliczenie temperatury i czasu gotowania, aby zapewnić najmniejsze możliwe zużycie energii;
- kontrolowanie procesu gotowania;
- zakończenie przygotowania dań i podanie ich według obowiązujących standardów.

W drugim etapie powinny zostać uzgodnione szczegółowe rozwiązania dotyczące efektów uczenia się. W tym celu należy:

- » zapisać efekty uczenia się w sposób jednoznaczny i dokładny
 - dla jednego efektu uczenia się powinien być użyty jeden czasownik
 - formułując efekty uczenia się, należy koncentrować się na rezultatach uczenia się, a nie jego przebiegu
 - należy unikać wieloznacznych czasowników operacyjnych takich jak: wie, rozumie, potrafi, które są niemierzalne i trudno zweryfikować, czy zapisany za ich pomocą efekt uczenia się został uzyskany. Warto wykorzystać inne czasowniki, takie jak: wymienia, definiuje, opisuje, demonstruje, wykonuje itp. Pomocne w doborze czasowników może być przyjęcie wspólnej taksonomii (np. Blooma)
 - efekty powinny wyraźnie wskazywać, jakiej wiedzy, umiejętności i kompetencji należy wymagać od uczących się po zakończeniu mobilności
- » upewnić się, że poziom szczegółowości opisu efektów uczenia się odpowiada celowi mobilności oraz czy uzyskane efekty są możliwe do uzyskania podczas mobilności (patrz: chmurka obok)
- » upewnić się, że efekty uczenia się są tak samo rozumiane przez partnerów
- » sformułować efekty uczenia się w taki sposób, aby były one zrozumiałe dla pracodawców.

Bardzo często na tym etapie partnerzy będą musieli bezpośrednio ze sobą współpracować. Niezbędne może okazać się zaangażowanie metodyków kształcenia oraz konsultacje z osobami prowadzącymi szkolenie, a także egzaminatorami.

Krok 4. Omówienie procesu oceniania/weryfikacji (assessment)

Komentarz: Istotą tego kroku jest ustalenie, jak przebiega proces oceny/weryfikacji, czy efekty uczenia się zostały osiągnięte (assessment) oraz jakie są kryteria oceny/weryfikacji (assessment criteria). Jak zostało wskazane w części 2, proces assessment nie może być utożsamiany z wystawianiem ocen (grading).

Dla przykładu: test pisemny może być adekwatną metodą weryfikacji uzyskania efektów uczenia się związanych z wiedzą na temat możliwych rodzajów chleba i ich składu, natomiast nie jest adekwatną metodą weryfikacji efektów uczenia się związanych z umiejętnościami pieczenia chleba.

Przewodnik ECVET:

Podczas mobilności, każdy uczący się zdobywa wiedzę, umiejętności i kompetencje, które zostały uzgodnione przez instytucję macierzystą i goszczącą. Po zakończeniu (lub podczas) mobilności efekty uczenia się, które osiągnął, zostaną poddane ocenie (weryfikacji), a następnie udokumentowane.

Aby możliwe było uznanie osiągnięć osoby uczącej się po powrocie, instytucja macierzysta i goszcząca muszą omówić zasady weryfikacji. Muszą one przede wszystkim ustalić:

- » kto będzie weryfikował to, czy uczący się uzyskali efekty uczenia się;
- » w jaki sposób efekty uczenia się będą weryfikowane? Nie jest konieczne, by profil osoby sprawdzającej, metoda lub kontekst weryfikacji były takie same w obu systemach kwalifikacji, ważne jest jednak, aby zagadnienia te zostały omówione oraz by partnerzy byli zgodni co do tego, że sposób przeprowadzenia weryfikacji przez instytucję goszczącą

REALIZOWANIE MOBILNOŚCI EDUKACYJNEJ Z ECVET

odpowiada wymogom systemu obowiązującego w instytucji macierzystej;

- » kiedy zostanie przeprowadzona weryfikacja? Uczący się powinni również wiedzieć, kiedy i w jaki sposób będzie się odbywać weryfikacja uzyskanych przez nich kompetencji – szczególnie jeżeli metoda weryfikacji odbiega od tej stosowanej w instytucji macierzystej;
- » jakie procedury zapewnienia jakości weryfikacji będą stosowane? Zapewnienie jakości weryfikacji gwarantuje, że uczący się są traktowani w uczciwy sposób oraz że rezultat weryfikacji jest ważny i wiarygodny;
- » w jaki sposób wyniki weryfikacji zostaną zapisane w indywidualnym wykazie osiągnięć osoby uczącej się? Potwierdzenie osiągnięcia efektów uczenia się stanowi podstawę do walidacji i uznania. Dlatego sposób już przed realizacją mobilności powinno zostać ustalone to, w jaki sposób zostanie to udokumentowane.

Krok 5. Wyjaśnienie procesu walidacji i uznawania efektów uczenia się

Przewodnik ECVET:

Rozwiązania w zakresie walidacji i uznawania osiągnięć zdobytych za granicą różnią się pomiędzy krajowymi systemami kwalifikacji. Nadrzędne znaczenie ma to, aby przed realizacją mobilności wyjaśnić uczącym się, jak te procesy będą przebiegać.

Komentarz: Instytucje uczestniczące w projektach mobilności wykorzystujących ECVET mogą mieć różny stopień autonomii w zakresie uznawania osiągnięć. Jednak nawet w przypadku braku autonomii instytucje te mogą otrzymać dokument Europass Mobilność.

Krok 6. Podpisanie porozumienia o programie zajęć

Przewodnik ECVET:

Porozumienie o programie zajęć określa warunki realizacji mobilności dla każdej osoby uczącej się. Innymi słowy, definiuje ono, jakie jednostki efektów uczenia się uczeń osiągnie podczas mobilności za granicą, w jaki sposób i kiedy zostanie poddany ocenie (weryfikacji) oraz w jaki sposób jednostka(-ki) zostaną uznane.

Przykłady porozumień znajdują się na stronie internetowej: www.ecvet-projects.eu.

3.2.2. Podczas mobilności

TRZY KROKI DO WYKONANIA W TRAKCIE MOBILNOŚCI

Krok 7.

Organizacja zajęć edukacyjnych prowadzących do uzyskania efektów uczenia się określonych w porozumieniu o programie zajęć

Krok 8.

Weryfikacja tego, które efekty uczenia się zostały osiągnięte przez uczącego się

Krok 9.

Określenie jednostki (-ek) efektów uczenia się do celów mobilności

Krok 7. Organizacja zajęć edukacyjnych prowadzących do uzyskania efektów uczenia się określonych w porozumieniu o programie zajęć

Przewodnik ECVET:

Uczący się muszą uczestniczyć w zajęciach edukacyjnych, które umożliwią im osiągnięcie założonych efektów uczenia się. Zajęcia edukacyjne nie muszą ograniczać się do efektów uczenia się zdefiniowanych w porozumieniu o programie zajęć, uczący się mogą uczestniczyć w zajęciach, które wykraczają poza ustalone efekty uczenia się. Jednak przede wszystkim należy zapewnić uczącym się możliwość poszerzenia wiedzy, umiejętności i kompetencji, które dotyczą danej mobilności.

Ważne! Porozumienie o programie zajęć i opis efektów uczenia się powinny zostać przekazane nauczycielom, opiekunom i instruktorom osoby w instytucji goszczącej, by mogli oni śledzić postępy oraz wspierać ucznia w uczeniu się. Także uczący się powinien znać treść porozumienia i efekty uczenia się, by bardziej świadomie uczyć się podczas mobilności.

Krok 8. Weryfikacja (ocena) tego, które efekty uczenia się zostały osiągnięte

Przewodnik ECVET:

Po zakończeniu procesu uczenia się uczący się musi udowodnić osiągnięcie wymaganych efektów uczenia się, zgodnie z postanowieniami porozumienia o programie zajęć.

Komentarz: Realizacja mobilności z ECVET to bardzo dobra okazja, żeby wymieniać doświadczenia z partnerem, który może stosować inne metody weryfikacji. Partnerzy mogą w tym zakresie wzajemnie się uczyć i inspirować. System ECVET nie narzuca zamkniętej listy tych metod, jedynym warunkiem jest porozumienie i zgoda partnerów.

Wiele informacji na temat możliwych metod weryfikacji i przykładów ich zastosowania można znaleźć na stronie internetowej www.ecvet-toolkit.eu/ oraz w materiale pt. *Assessment of learning outcomes in the context of ECVET implementation for transnational mobility*⁹.

⁹ Materiał opracowany przez firmę GHK, dostępny jest pod adresem: <http://www.ecvet-projects.eu/Documents/Note%20on%20assessment%20revised.pdf> (data dostępu: 30 stycznia 2014).

REALIZOWANIE MOBILNOŚCI EDUKACYJNEJ Z ECVET

3.2.3. Po zakończeniu mobilności

Krok 9. Udokumentowanie osiągniętych efektów uczenia się

Przewodnik ECVET:

Po zakończeniu procesu weryfikacji (oceny) należy upewnić się, że jej rezultaty zostały udokumentowane w celu umożliwienia walidacji i uznania w instytucji macierzystej. Potwierdzenie osiągnięcia efektów uczenia się może przybrać kilka form:

- » wykorzystanie standardowych arkuszy oceny, w których oceniający zapisują wyniki uczących się;
- » pisemne oświadczenie oceniającego na temat tego, jakie efekty uczenia się zostały przez ucznia osiągnięte;
- » wystawienie stopni (ocen) – w tym przypadku nadrzędne znaczenie ma to, by instytucje partnerskie dobrze rozumiały sposób wystawiania stopni – w różnych systemach kwalifikacji stosuje się różne podejścia i różne skale ocen.

Ważne! Korzystanie z dokumentu Europass Mobilność może ułatwić zapisywanie osiągniętych efektów uczenia się.

Krok 10. Walidacja i uznawanie osiągnięć zdobytych za granicą

Przewodnik ECVET:

Walidacja i uznawanie osiągnięć ma miejsce po powrocie osoby uczącej się do instytucji macierzystej.

Walidacja to proces sprawdzania, czy właściwe kompetencje wymagane dla danej kwalifikacji zostały osiągnięte. Uznawanie oznacza oficjalne potwierdzenie, że określone efekty zostały osiągnięte. Może ono na przykład przybierać formy: nadania kwalifikacji lub zaliczenia jednostki efektów uczenia się, zwolnienia z części zajęć lub egzaminu, nadania dodatkowego certyfikatu.

W niektórych systemach kwalifikacji proces walidacji jest tożsamy z procesem uznawania, co oznacza, że oba procesy są realizowane w ramach jednego działania. Jednak rozróżnienie pomiędzy dwoma procesami jest użyteczne, również ze względu na to, że w niektórych krajach różne instytucje (władze) są za nie odpowiedzialne. Proces walidacji i uznawania w rozumieniu *Zalecenia dot. ECVET* przedstawia Ramka 11.

**DWA KROKI
DO WYKONANIA
PO ZAKOŃCZENIU
MOBILNOŚCI**

Krok 10.

Walidacja i uznawanie osiągnięć zdobytych za granicą

Krok 11.

Ewaluacja

Krok 11. Ewaluacja

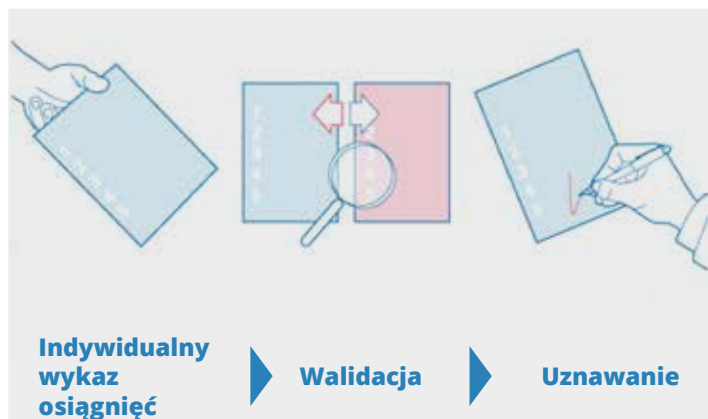
Po zakończeniu projektu mobilności powinna zostać przeprowadzona jego ewaluacja. Służy ona z jednej strony sprawdzeniu, czy projekt przebiegał zgodnie z założeniami, a z drugiej – ustaleniu, jakie elementy mobilności mogą wymagać w przyszłości usprawnienia.

Ewaluacja może obejmować analizę dokumentacji, przeprowadzenie ankiet z uczestnikami, a także dyskusję z partnerem zagranicznym na temat słabych i silnych stron zrealizowanego projektu oraz przyszłych możliwości współpracy.

Ramka 11. Walidacja i uznawanie według Zalecenia dot. ECVET

W zależności od kraju walidacja i uznawanie mogą odbywać się jednocześnie lub być odrębnymi procesami. Informacja o tym powinna znaleźć się w porozumieniu o programie zajęć.

Walidację poprzedza proces weryfikacji (*assessment*), czyli sprawdzenia, czy efekty uczenia się zostały osiągnięte. W przypadku mobilności międzynarodowej wykorzystującej ECVET weryfikacja będzie odbywała się za granicą. Wyniki tego procesu są zapisywane przez egzaminatora i przekazywane do odpowiedniej instytucji w kraju uczącego się. W tym momencie następuje walidacja osiągnięć uczącego się – instytucja sprawdza, czy dokumenty przesłane zza granicy potwierdzają te same efekty, które zostały ustalone w porozumieniu o programie zajęć, oraz czy dokumentacja związana z przeprowadzeniem egzaminu spełnia odpowiednie wymogi. Jeżeli efekty zostały osiągnięte

i walidacja została przeprowadzona pomyślnie, efekty uczenia się (jednostki) mogą zostać uznane.

Po walidacji uczący się powinien otrzymać oficjalne potwierdzenie, że wiedza, umiejętności oraz kompetencje personalne i społeczne, które osiągnął za granicą są zaakceptowane i mogą być akumulowane jako część określonej kwalifikacji lub dodatkowe osiągnięcie. Celem systemu ECVET jest to, by uczniowie nie musieli ponownie potwierdzać efektów osiągniętych podczas mobilności, ani powtarzać szkolenia w tym zakresie.

Na podstawie: www.ecvet-toolkit.eu.

PRZYDATNE ŹRÓDŁA INFORMACJI

www.eksperciecvet.org.pl

Strona Zespołu Ekspertów ECVET Polska zawierająca materiały w języku polskim i tłumaczenia zagranicznych dokumentów.

http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/ecvet_en.htm

Strona Komisji Europejskiej dotycząca ECVET, zawiera także dokumenty urzędowe i ulotki.

www.ecvet-team.eu

ECVET Team wspiera Komisję Europejską w wypełnianiu zobowiązań odnośnie ECVET i pozwala państwom członkowskim na osiągnięcie celów określonych w *Zaleceniu Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącym ECVET*.

www.adam-europe.eu

Baza projektów i produktów programu Leonardo da Vinci zawierająca informacje o projektach wykorzystujących system ECVET.

www.ecvet-projects.eu

Europejski portal ECVET

<http://netecvet.com>

Strona projektu realizowanego przez 14 Narodowych Agencji Programu „Uczenie się przez całe życie”. Celem projektu jest wspieranie instytucji i osób pracujących z ECVET.

www.ecvet-toolkit.eu

Przykłady dokumentów i rozwiązań pochodzące z projektów ECVET. Narzędzie wypracowane z myślą o osobach realizujących kolejne projekty, które poszukują odpowiedzi na konkretne pytania. ECVET toolkit oferuje informacje przydatne zarówno osobom posiadającym podstawową, jak i zaawansowaną wiedzę o ECVET.

www.cedefop.europa.eu/EN/Files/9080_pl.pdf

Broшура informacyjna w języku polskim o systemie ECVET przygotowana przez CEDEFOP.

www.frse.org.pl

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

Autorzy:

Piotr Bartosiak
Horacy Dębowski
Emilia Maciejewska
Wojciech Stęchły

Współpraca:

Maria Suliga
Monika Wojciechowska

Wydawca:

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji
ul. Mokotowska 43
00-551 Warszawa
www.frse.org.pl
www.ekspertecvet.org.pl
ecvet@frse.org.pl

© Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji
Warszawa 2014

ISBN 978-83-64032-27-1

Publikacja została zrealizowana przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej w ramach projektu „National Team of ECVET Experts 2011 - 2013 Poland”. Publikacja odzwierciedla jedynie stanowisko jej autorów i Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za umieszczoną w niej zawartość merytoryczną.

Publikacja bezpłatna

ecvet

European Credit system for
Vocational Education & Training